

ТОВЧИЛСОН ҮГИЙН ТАЙЛБАР

БЦГ	Байгалийн Цогцолборт Газар
БОУАӨЯ	Байгаль Орчин Уур Амьсгалын Өөрчлөлтийн Яам
БОАЖЯ	Байгаль Орчин Аялал Жуулчлалын Яам
БОНХАЖЯ	Байгаль Орчин Ногоон Хөгжил Аялал Жуулчлалын Яам
БНБД	Барилгын Норм Ба Дүрэм
БОМТ	Байгаль Орчны Менежмент Төлөвлөгөө
БОННУ	Байгаль Орчны Нөлөөллийн Нарийвчилсан Үнэлгээ
БОНМС	Байгаль Орчин, Нийгмийн Менежментийн Систем
БО	Байгаль Орчин
БОНЭЗ	Байгаль Орчин, Нийгэм Эдийн Засаг
Д.Т.Д	Далайн Түвшнээс Дээш
ЕБС	Ерөнхий Боловсролын Сургууль
ЗГ	Засгийн Газар
МУ	Монгол Улс
МУУН	Монгол Улсын Улаан Ном
НЭЗ	Нийгэм Эдийн Засаг
ОНТХГН	Орон Нутгийн Тусгай Хамгаалалттай Газар Нутаг
СӨБ	Сургуулийн Өмнөх Боловсрол
ТХГН	Тусгай Хамгаалалттай Газар Нутаг
УТХГН	Улсын Тусгай Хамгаалалттай Газар Нутаг
ХХК	Хязгаарлагдмал Хариуцлагатай Компани

ТЭМДЭГЛЭГЭЭ

Га	Гектар
Гц	Герц
дБ	Децибел
Км	Километр
м	Метр
м ²	Метр квадрат
м3	Метр куб
Па	Паскаль
Тн	Тонн

АГУУЛГА

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ, ХОЛБОГДОХ МЭДЭЭЛЭЛ	4
1.1. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН ТУХАЙ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ	4
1.2. КОМПАНИЙН БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ	8
1.3. ТӨСЛИЙН ХҮЧИН ЧАДАЛ	8
1.3.1. 2025 ОНЫ ИЛ УУРХАЙН ОЛБОРЛОЛТ	8
1.3.2. 2025 ОНЫ ИЛ УУРХАЙН ОЛБОРЛОЛТ	10
1.4. ТӨСЛИЙН ДЭД БҮТЭЦ	11
БҮЛЭГ 2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ	16
БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ	18
БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН	23
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТАНИЛЦУУЛГА	23
4.1. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	24
4.1.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	25
4.1.2. Ногоон байгууламж нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө	29
4.1.3. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	29
4.1.4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	29
4.1.5. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	30
4.1.6. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	30
4.1.7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	36
4.1.8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	40
4.2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР	42
4.3. БОМТ-Г ХЭРЭГЖИЛТИЙН НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ	45

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл	5
Хүснэгт 2. Төслийн талбайн солбицол	5
Хүснэгт 3. 2025 оны олборлолтын төлөвлөгөө	8
Хүснэгт 4. Тоног төхөөрөмжийн хувилбаруудын харьцуулалт	9
Хүснэгт 5. Sinotruk HOWO маркийн автосамосвалын техникийн тодорхойлолт	10
Хүснэгт 6. Уулын ажлын технологийн процессууд	10
Хүснэгт 7. Шаардлагатай тоног төхөөрөмжүүд	10
Хүснэгт 8. Тээвэрлэх ачааны хэмжээ	15
Хүснэгт 9. Нөлөөллийг тооцох аргачлал	18
Хүснэгт 10. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг тодорхойлох шалгуур	19
Хүснэгт 11. Агаарын чанарт нөлөөлөх байдлын үнэлгээний матриц	20
Хүснэгт 12. Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид нөлөөлөх байдлын үнэлгээний матриц	21
Хүснэгт 13. Амьтны аймагт нөлөөлөх байдлын үнэлгээний матриц	21
Хүснэгт 14. Байгаль орчны төлөвлөгөөний зардал задаргаа	24
Хүснэгт 15. Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний нийт зардал	24
Хүснэгт 16. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний нийт зардал	25

Хүснэгт 17. Ногоон байгууламж нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний нийт зардал	29
Хүснэгт 18. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний нийт зардал.....	30
Хүснэгт 19. Ангилан ялгах хог хаягдлууд.....	32
Хүснэгт 20. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал	34
Хүснэгт 21. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал	36
Хүснэгт 22. Удирдлага, зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээний зардал	41
Хүснэгт 23. Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал	43
Хүснэгт 24. БОМТ-г оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь	45

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг 1. Байршлын тойм зураг	7
Зураг 2. Sinotruk HOWO маркийн автосамосвал	10
Зураг 3. Ил уурхайн үндсэн тоног төхөөрөмжийн иж бүрдлийн схем	11
Зураг 4. Уурхайн удирдлага, зохион байгуулалтын бүтцийн схем	12
Зураг 5. Засварын газрын схем зураг	14
Зураг 6. Гадаад тээврийн замын маршрут	15
Зураг 7. Хог хаягдлын цэгийн шийдэл.....	32

БҮЛЭГ 1. ТӨСЛИЙН ТОДОРХОЙЛОЛТ, ХОЛБОГДОХ МЭДЭЭЛЭЛ

1.1. ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭГЧИЙН ТУХАЙ ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ

Төслийн нэр: Төв аймгийн Эрдэнэ сумын нутагт орших “Тугалгат” нэртэй цагаан тугалганы шороон ордыг ил аргаар ашиглах төсөл

Төслийн зорилго: Төсөл хэрэгжүүлэгч компани нь эх орондоо ашигт малтмалын хайгуул, эрэл-хайгуулын ажил эрхлэхийн зэрэгцээ ашигт малтмалын нөөцийг илрүүлэх, ашиглах үйл ажиллагааг явуулах гол зорилготой. Үүнийхээ зэрэгцээ байгаль орчныг нөхөн сэргээх, хамгаалах ажлыг Монгол улсын хуулийн дагуу мөрдлөг болгон хийж, байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх стандартыг баримтлан ажиллахыг эрхэмлэдэг. Үүнд:

- Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа хууль тогтоомжуудыг дагаж стандартуудыг үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгох;
- Байгаль орчны бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх, компанийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учрах нөлөөллүүдийг нийгэм, эдийн засгийн хүчин зүйлсийг харгалзан сөрөг нөлөөг бүрэн хяналтад байлгах;
- Байгаль орчны ажилд үйлдвэрлэлийн хамгийн шилдэг практикийг байнга хэрэгжүүлэх, байгаль орчны үзүүлэлтүүдийг сайжруулахад өөрсдийн үйл ажиллагааг хянах ба үнэлэх;

Дээрх үүргийг хэрэгжүүлэхийн тулд:

- Байгаль орчныг хамгаалах ажлын төлөвлөгөө, тайлан, хэрэгжилтийг компанийн удирдлага, эрх бүхий байгууллагуудад танилцуулах.
- Бүх ажиллагсад, гэрээ гүйцэтгэгч нарт байгаль орчны талаар баримтлах бодлогыг ойлгуулснаар тус компанид гүйцэтгэж буй үүрэгтээ зохицуулан байгаль орчны үүрэг хариуцлагаа ухамсарлаж, мөрдөх нөхцөлийг хангах;
- Үйлдвэрлэлийн ойр оршин сууж буй ард иргэдэд компанийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн талаар үнэн зөв мэдээллийг хүргэж, санал шүүмжлэлийг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх замаар ажил хэрэгч харилцааг хөгжүүлэх;

Энэхүү бодлогыг хэрэгжүүлэхэд шаардлагатай бүхий л нөөцөөр хангах зэрэг зорилт тавин ажиллаж байна.

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

Дотоодын “Өгөөж их орд” ХХК, Улсын бүртгэлийн дугаар: 9011812908, регистрийн дугаар: 6496148.

Өмнөх онуудад бэлтгэл ажлын хүрээнд уурхайн дэд бүтцийн ажлуудыг хийж гүйцэтгэсэн. 2022 оны Олборлолтын ажлыг 9-р сарын 20-ноос хойш 10-р сарын 20 хүртэл явуулж, олборлолтыг ордын нөөцийн 2.4 га талбайтай 2-В блокоос 0.46 га талбайд 5830 м 3 элс олборлож цаг агаарын хүндрэлээс үйдэн баяжмалаа бүрэн баяжуулж чадаагүй, хөндөгдсөн 0,46 га-д техникийн нөхөн сэргээлтийн ажил хийгдсэн. 2023 онд хөрөнгө оруулалтын оруулалтын улмаас ил уурхайн олборлолт хийгдээгүй. Бид 2025 оны уулын ажлын төлөвлөгөөнд

ТЭЗҮ-д тусгасан эхний жилийн олборлолтын дагуу ашиглахаар төлөвлөөд байна

Хүснэгт 1. Төсөл хэрэгжүүлэгчийн мэдээлэл

Аж ахуйн нэгжийн нэр	“Өгөөж их орд” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар	9011812908
Регистрийн дугаар	6496148
Ашигт малтмал ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-020755
Үйл ажиллагааны чиглэл	Уул уурхайн чиглэлээр зөвлөгөө өгөх Төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэх
Хаяг	Улаанбаатар, Хан-Уул, 17-р хороо, 7 хэсэг, их монгол улс, ривер гарден, 405,803 тоот
Утас	(+976) 99966101

Төслийн байршилтай холбогдох мэдээлэл: “Тугалгат” ашиглалтын талбай нь засаг захиргааны нэгжийн хувьд Төв аймгийн Эрдэнэ сумын нутагт байр зүйн L48-24 хавтгайн хэмжээнд Улаанбаатар хотоос 70 км зайд, Төв аймгийн Эрдэнэ сумын төвөөс баруун урагш 25 км зайд, Өвөр жанчивангийн рашаан сувилалаас баруун тийш 7 км зайд байрлана.

Хүснэгт 2. Төслийн талбайн солбицол

д/д	Уртраг			Өргөрөг		
	град	мин	сек	град	мин	сек
1	107°	34'	30"	47°	35'	11.76"
2	107°	34'	30"	47°	33'	42.14"
3	107°	33'	1.42"	47°	33'	42.14"
4	107°	33'	1.42"	47°	34'	7.51"
5	107°	33'	6.93"	47°	34'	7.51"
6	107°	33'	6.92"	47°	33'	58.7"
7	107°	33'	9.73"	47°	33'	58.7"
8	107°	33'	10.01"	47°	33'	58"
9	107°	33'	10.71"	47°	33'	56.97"
10	107°	33'	11.67"	47°	33'	56.05"
11	107°	33'	12.85"	47°	33'	55.25"
12	107°	33'	14.22"	47°	33'	54.6"
13	107°	33'	15.73"	47°	33'	54.12"
14	107°	33'	17.34"	47°	33'	53.83"
15	107°	33'	19"	47°	33'	53.73"
16	107°	33'	20.66"	47°	33'	53.83"
17	107°	33'	22.27"	47°	33'	54.12"
18	107°	33'	23.78"	47°	33'	54.6"
19	107°	33'	25.15"	47°	33'	55.25"
20	107°	33'	26.33"	47°	33'	56.05"
21	107°	33'	27.29"	47°	33'	56.97"
22	107°	33'	27.99"	47°	33'	58"
23	107°	33'	28.42"	47°	33'	59.09"
24	107°	33'	28.57"	47°	34'	0.21"
25	107°	33'	28.42"	47°	34'	1.33"
26	107°	33'	27.99"	47°	34'	2.42"
27	107°	33'	27.29"	47°	34'	3.45"
28	107°	33'	26.33"	47°	34'	4.37"
29	107°	33'	25.15"	47°	34'	5.17"
30	107°	33'	23.78"	47°	34'	5.82"
31	107°	33'	22.27"	47°	34'	6.3"
32	107°	33'	20.66"	47°	34'	6.59"
33	107°	33'	19"	47°	34'	6.69"
34	107°	33'	17.34"	47°	34'	6.59"

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ
ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

35	107°	33'	15.79"	47°	34'	6.31"
36	107°	33'	15.79"	47°	34'	7.51"
37	107°	34'	0.11"	47°	34'	7.51"
38	107°	34'	0.11"	47°	35'	11.76"

Зураг 1. Байршлын тойм зураг

1.2. КОМПАНИЙН БҮТЭЦ, ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТ

Олборлолтын ажлын явцад дараах хүн хүч, техник тоног төхөөрөмж ажиллана.

Үүнд:

- Ерөнхий инженер-1
- Геологич-1
- Уурхайн дарга-1
- Оператор-4
- Жолооч-4
- Дээж угаагч-1
- Тогооч-2

1.3. ТӨСЛИЙН ХҮЧИН ЧАДАЛ

1.3.1. 2025 ОНЫ ИЛ УУРХАЙН ОЛБОРЛОЛТ

Уг ордыг ашиглах ил уурхай нь 2022 оны намар нэг сарын хугацаанд 0,46 га газар олборлолтын ажил явуулж 5.8 мян.м³ элс олборлож 2025 онд 65.52 мян.м³ элс олборлохоор төлөвлөлөө. Ил уурхайн зүүн хязгаар нь геологи хайгуулын ажлаар тогтоогдсон онцгой хамгаалалтын бүсээр хязгаарлагдах бол уурхайн урд хязгаар MV-020755 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайн хилээр хязгаарлагдана.

Хүснэгт 3. 2025 оны олборлолтын төлөвлөгөө

ХҮҮНДСНИЙ 2025 ОНД ОЛБОРЛОХНЫ ТАВГА				
№	ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД		ХЭМЖИХ НЭГЖ	2025 ОНД ОЛБОРЛОХ
Геологийн нөөц (ашиглах нөөцийн блок 2-В, 3-В)				
1	Элс олборлолт		мян.м³	62.83
2	Дундаж агуулга	SnO₂	г/м³	358.61
		FeTiO₃	г/м³	50.76
3	Элсэн дэх металлын нөөц /шлихээр/	SnO₂	тн	22.35
		FeTiO₃	тн	3.23
4	Элсэн дэх металлын нөөц /химийн цэврээр /	Sn	тн	17.17
		Ti	тн	1.02
Үйлдвэрийн нөөц (ашиглах нөөцийн блок В'-2, В'-3)				
5	Элс олборлолт		мян.м³	71.35
6	Дундаж агуулга	Sn	г/м³	238.4
		Ti	г/м³	14.17
7	Элсэн дэх металлын нөөц /хими цэвр/	Sn	тн	14.47
		Ti	тн	0.86

Тоног төхөөрөмжийн сонголт

Ил уурхайд ажиллах экскаваторын сонгохдоо манай оронд өргөнөөр хэрэглэгдэж байгаа Caterpillar, Hitachi, Komatsu зэрэг фирмийн 3.5 м³ утгуурын багтаамжтай экскаваторуудын үнэ ашиглалтын зардал, техникийн үзүүлэлт, хүчин чадал, засвар үйлчилгээний ажлын хурдан шуурхай байдал, найдвартай ажиллагаа зэрэг үзүүлэлтүүдийг харьцуулалт хийх аргаар сонголт хийв. Тоног төхөөрөмжийн хувилбаруудын харьцуулалтыг дараах хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 4. Тоног төхөөрөмжийн хувилбаруудын харьцуулалт

№	ЭКСКАВАТОРЫН МАРК	ҮЗҮҮЛЭЛТ	ҮНЭ /Сая.төг/	ЖИЛИЙН БҮТЭЭЛ /МЯН.ТН/	ШААРДЛАГАТАЙ ЭКСКАВАТОРЫН ТОО
2	Komatsu PC600-7 	E=2.2 м³ R _y =12.8 м R _{y,max} =13.02 м H _{y,max} =11.8 м	600.0	580.5	1
3	Hitachi ZX-470L CH 	E=2.5 м³ R _y =13.82 м R _{y,max} =14.1 м H _{y,max} =12.01 м	550.0	430.5	1
4	CAT 349E L	E=2.5 м³ R _y =10.7 м R _{y,max} =12.9 м H _{y,max} =11.1 м	815.5	731.0	1

Ил уурхайн дотоод тээврийн автосамосвалын сонголт: Ил уурхайн технологийн авто тээвэр нь уурхайн хөрөнгө оруулалтын 50-60 % ашиглалтын зардлын 70 хүртэлх хувийг эзэлдэг үйлдвэрлэлийн хөрөнгө, хөдөлмөр зарцуулалт хамгийн ихтэй үндсэн процессуудын нэг юм. Иймд ил уурхайн авто тээврийн хэрэгслийг ордын уул техникийн нөхцөлд тохируулан зөв сонгох, ашиглалтын горимын хамгийн оновчтой хувилбарыг боловсруулж мөрдөх нь техникийн ашиглалт, технологийн горимын хувьд төдийгүй эдийн засгийн хувьд нэн чухал ач холбогдолтой юм.

Шороон ордын ил уурхайн хөрс болон элс тээвэрлэлтэд ажиллах автосамосвалыг экскаваторын утгуурын багтаамж болон автосамосвалын тэвшний багтаамжаас нь хамааруулж сонгодог бөгөөд автомашины тэвшний эзлэхүүн /V_a/ болон экскаваторын утгуурын багтаамж /E/- ын оновчтой харьцаа 68 байна. Хэрэглэгдэх экскаваторын төрөл, тээвэрлэлтийн зай тодорхой үед тухайн нөхцөлд хэрэглэгдэх автосамосвалын хамгийн оновчтой тэвшний эзлэхүүнийг дараах томъёогоор тодорхойлж сонголтыг үндэслэнэ.

Хөрс, элс олборлолт хуулалт:

$$V_o = (4.5 \cdot +) \cdot \sqrt[3]{(4.5 \cdot 2.5 + 2.5) \cdot \sqrt[3]{0.5}} = 16.9 \text{ м}^3$$

Хөрсний тээвэр. Урт гозгорын хөндийн цагаан тугалганы шороон орд нь 1-1.1 м зузаан хөрсний давхаргатай тул хөрс элснийг нэг догол дээрээс экскаватороор автосамосвалд ачин, ил уурхайн ухашын хоосон орон зай үүссэн хэсэгт тээвэрлэн асгаж дотоод овоолго үүсгэнэ.

Элс тээвэр. Ашиглалтын хугацаанд нийт 122.97 мян.м³ элс олборлон тээвэрлэнэ. Элс болон эфель, галийг авто тээвэр, экскаватор, утгуурт ачигчтай хослуулан тээвэрлэх ажлыг гүйцэтгэнэ. Олборлосон элсийг уурхайгаас зүүн зүгт байрлах элс угаан баяжуулах хэсгийн хүлээн авах бункерийн ойролцоо орших элсний түр овоолгод хураана. Элс тээвэрлэн хүргэж байгаа автосамосвалуудыг буцахад, угаах төхөөрөмжийн дэргэд ажиллаж байгаа утгуурт ачигч угаах

төхөөрөмжөөс гарсан эфель, гаалийг автосамосвалд ачих ба автосамосвал тээврийн 2 талдаа ачаатай явна.

Хүснэгт 5. Sinotruk HOWO маркийн автосамосвалын техникийн тодорхойлолт

№	ҮЗҮҮЛЭЛТ	ТООН УТГА
1	Хөдөлгүүрийн загвар	ISTEYR
2	Хөдөлгүүрийн чадал, кВт	279, 2000 эрг/мин
3	Түлшний савны багтаамж, л	380
4	Дугуй	14.00-20, 14.00R20
5	Өөрийн жин, кг	22090
6	Ачаалал хуваарилалт, кг Урд тэнхлэгт Хойд тэнхлэгт	20000 30000
7	Даац, кг	50000
8	Оврын хэмжээ, мм (урт, өргөн, өндөр)	10235x2496x3150
9	Тэвшний геометр багтаамж, м³	31.2
10	Дээд хурд, км/цаг	75
11	Түлш зарцуулалт, л/100км	42
12	Эргэх хамгийн бага радиус, м	10

Зураг 2. Sinotruk HOWO маркийн автосамосвал

1.3.2. 2025 ОНЫ ИЛ УУРХАЙН ОЛБОРЛОЛТ

Уулын ажлын технологийн процессууд ашиглагдах тоног төхөөрөмжүүд тэдгээрийн маркийг доорх хүснэгтүүдэд үзүүлээ.

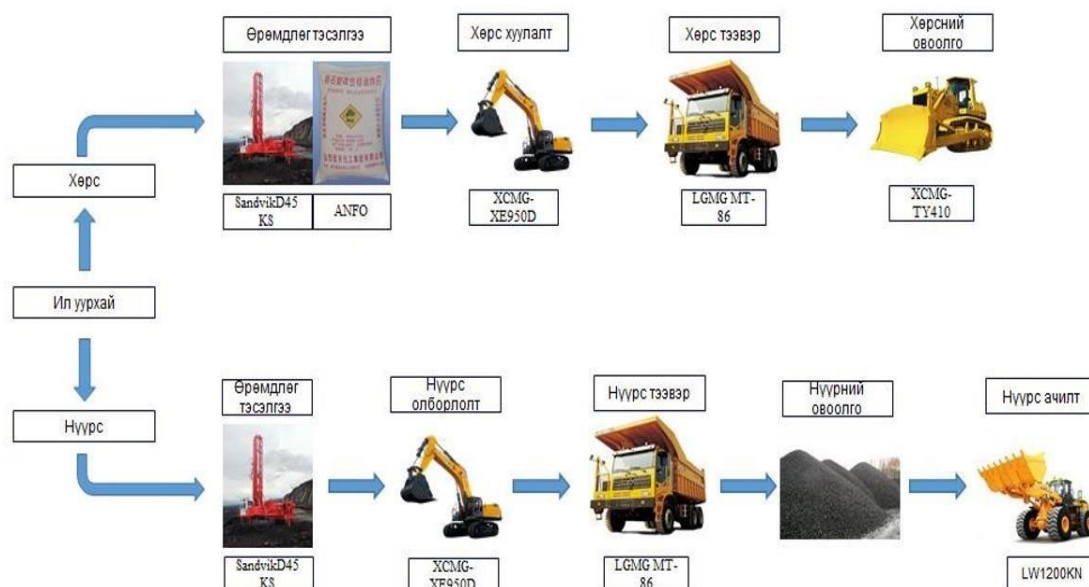
Хүснэгт 6. Уулын ажлын технологийн процессууд

Ажил	Процессууд/ тоног төхөөрөмж			
Хөрс хуулалт	Өрөмдлөг тэсэлгээ	Экскаваци	Тээвэрлэлт	Овоолго
	Өрмийн машин	Экскаватор	Автосамосвал	Бульдозер

Ил уурхайн ухаж ачих, овоолго хийх, тээвэрлэх бүх процессуудад ашиглагдах тоног төхөөрөмжийг доор хүснэгтээр үзүүлэв.

Хүснэгт 7. Шаардлагатай тоног төхөөрөмжүүд

Ил уурхайн процесс	Шаардлагатай тоног төхөөрөмж
Хөрс хуулалт	Экскаватор (XCMG-XE950D)
Ухаж ачих	XCMG-LW1200KN
Тээвэрлэлт	LGMG MT-86
Овоолго	XCMG-TY410

Зураг 3. Ил уурхайн үндсэн тоног төхөөрөмжийн иж бүрдлийн схем

1.4. ТӨСЛИЙН ДЭД БҮТЭЦ

Тус орд нь засаг захиргаа нэгжийн хувьд Төв аймгийн Эрдэнэ сумын нутагт орших ба дэд бүтэц, зам харилцаа харьцангуй сайн хөгжсөн бүс нутагт хамрагддаг. Үйлдвэрийн бүрэлдэхүүн нь дараах хэсгүүдээс бүрдэнэ.

- Ил уурхай
- Баяжуулах үйлдвэр
- Захиргаа, ажилчдын байрууд
- Цахилгаан хангамж /ТЭХНС/
- Усан хангамж /Гүний худаг/
- Засварын газар
- Хоолны газар /Сэндвич барилга/
- Уурхай орчмын замууд зэрэг багтана.

Уг төсөлд эдгээр барилга байгууламж болон үйлдвэрлэлийн зориулалттай объектуудын холбогдох зардлыг хөрөнгө оруулалтын зардалд тусгасан болно. Хүний нөөцийн хувьд орон нутгийн ажилчдыг ажлын байраар хангах бодлогыг эхний ээлжид авч үзэх ба орон нутгийн иргэдэд сургалтын тэтгэлэг олгох, мэргэжил дээшлүүлэх сургалт зохион байгуулах, дадлагажуулах хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж ажиллаж байна.

Цахилгаан хангамж:

Ил уурхай болон угаан баяжуулах үйлдвэрт шаардлагатай тоног төхөөрөмжүүдийн цахилгаан хангамжийн үр ашигтай схемийг бий болгохын тулд уурхай болон баяжуулах үйлдвэрийн ажлын горим, технологи, механикжуулалд, цахилгаанжуулалтын бүхий л онцлогуудыг тусгана.

Уурхай болон баяжуулах үйлдвэр нь олон тооны цахилгаан хэрэглэгчидтэй бөгөөд тэдгээрийн суурилагдсан чадал нь ордын ашиглалтын нөөц, ордын байршил, уул техникийн нөхцөл, уурхайн хүчин чадал, үйлдвэрлэлийн процессын механикжуулалд зэргээс хамаарна.

Тус ордын уурхай болон баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчдийг Улаанбаатар Налайх дүүрэг Эрдэнэ сум Өвөр жанчивлан руу татсан 35 кВ-ын өндөр хүчдэлийн цахилгаан дамжуулах шугамаас “Гурван төхөм” ХХК-ний алтны шороон орд хүртэл татсан 10 кВ-ын шугам ордын дэргэдүүр өнгөрдөг

бөгөөд дээрх шугамаас уурхай хүртэл 500 м зайд 10 кВ-ын цахилгааны шугам татаж, 400 кВА хүчин чадалтай 10/0.4кВ-ын трансформатораас цахилгаан хэрэглэгчдийг эрчим хүчээр хангана.

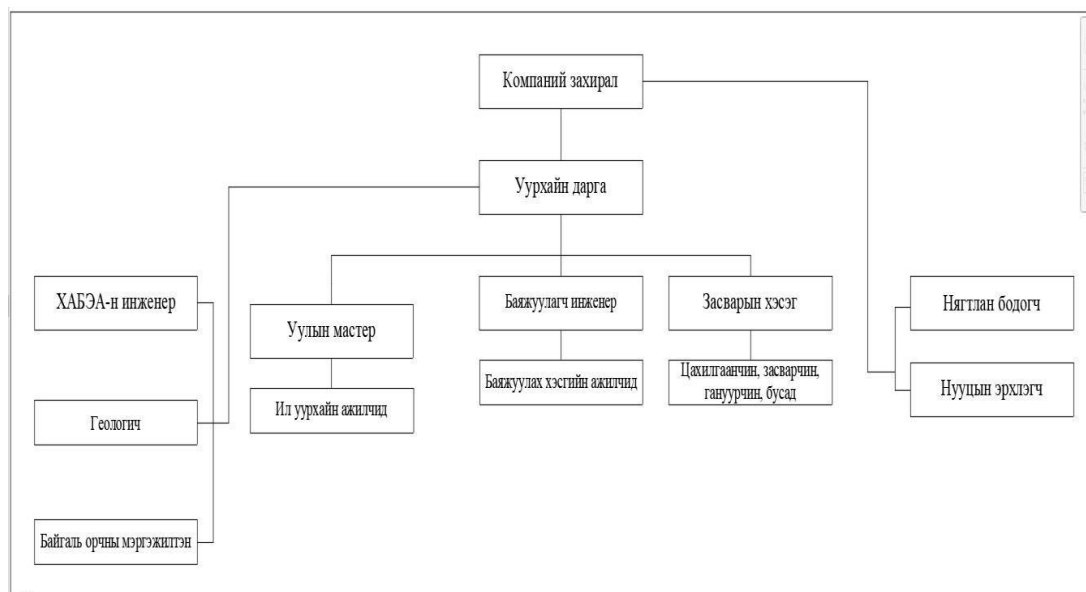

Уурхайн цахилгаан хэрэглэгчид

Урт гозгорын хөндийн цагаан тугалганы шороон ордыг ашиглах ил уурхайн цахилгаан хэрэглэгчид нь:

- Ил уурхайд ажиллах цахилгаан хэрэглэгчид (*ус зайлуулах шахуурга, цахилгаан гэрэлтүүлэг*)
- Уурхайн тосгон (*ажилчдын байр, уурхайн захиргаа, халуун ус, хоолны газар*)
- Засварын газар бусад хэрэглэгчид (*Засварын газар, шатахуун түгээх станц, сэлбэгийн агуулах*) байх бөгөөд тэдгээрийг цахилгаан эрчим хүчээр хангах шаардлагатай.
- Баяжуулах үйлдвэрийн цахилгаан хэрэглэгчид (*угаах төхөөрөмж, ширээ, шахуурга*) байх бөгөөд тэдгээрийг цахилгаан эрчим хүчээр хангах шаардлагатай.

Уурхайн удирдлага зохион байгуулалт:

Зураг 4. Уурхайн удирдлага, зохион байгуулалтын бүтцийн схем

Ажиллагсдын тосгон болон уурхайн захиргаа

Ажиллагсдын байрлах байр, уурхайн захиргаа, цайны газар зэрэг дэд бүтцийн барилга байгууламжууд нь ашигт малтмал ашиглах ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл талбай дотор хамрагдана. Уурхай нь 1 жилийн хугацаанд ашиглах учир ажилчдын байрыг зөөврийн 12х3 м-н хэмжээтэй 8 хүн амьдрах боломжтой сэндвич байрнууд байхаар төлөвлөв. Хэдийгээр тус уурхайд тэргүүний дэвшилтэт технологитой, өндөр бүтээмжтэй тоног төхөөрөмж ажиллах боловч ажиллагсдын ажиллаж амьдрах тав тухтай нөхцөлийг бүрдүүлэхгүйгээр хөдөлмөрийн бүтээмжийг дээшлүүлж, тавьсан зорилгодоо хүрэх боломжгүй юм.

Ажиллагсдын хотхон уурхайгаас зүүн хойд зүгт 900 м зайд байрлана. Уурхайн хотхонд удирдлагын байр буюу ажлын өрөө, нарядын байр буюу даалгавар авах өрөө, ажилчдын хувцас солих, усанд орох газар, уурхайн ажиллагсдын цайны газар, авто машины засварын газар зэрэг барилга байгууламж байрлана.

Эрүүл мэндийн урьдчилсан үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, анхан шатны тусламж үзүүлэх эмийн сан бүхий цэг, эмчийн хувьд уурхай дээр орон тооны 1 бага эмч ажиллана. Шатахуун түгээх станц нь уурхайн хотхон болон бусад барилга байгууламжаас аюулгүй зайд баригдсан.

Засварын газар

Уурхайн тоног төхөөрөмжийн засвар, техникийн үйлчилгээний газар нь уулын механик тоног төхөөрөмж, авто тээврийн болон бусад тоног төхөөрөмжийн найдвартай ажиллагааг хангахын тулд урсгал засвар, техникийн үйлчилгээ хийх, ашиглалт засварын хэрэгцээнд зориулсан материал, сэлбэг, тос, түлш зэргийг хүлээн авах, хадгалах зэрэг ажлыг гүйцэтгэнэ.

Тоног төхөөрөмжийн их засвар, зарим нарийн төвөгтэй эд ангийг сэргээх, бүрэн солих зэрэг ажлыг засварын дагнасан газраар буюу тоног төхөөрөмжийг нийлүүлсэн газрын засварын газраар гүйцэтгүүлнэ. Засварын газар нь дараах бүрэлдэхүүнтэй байна. Үүнд:

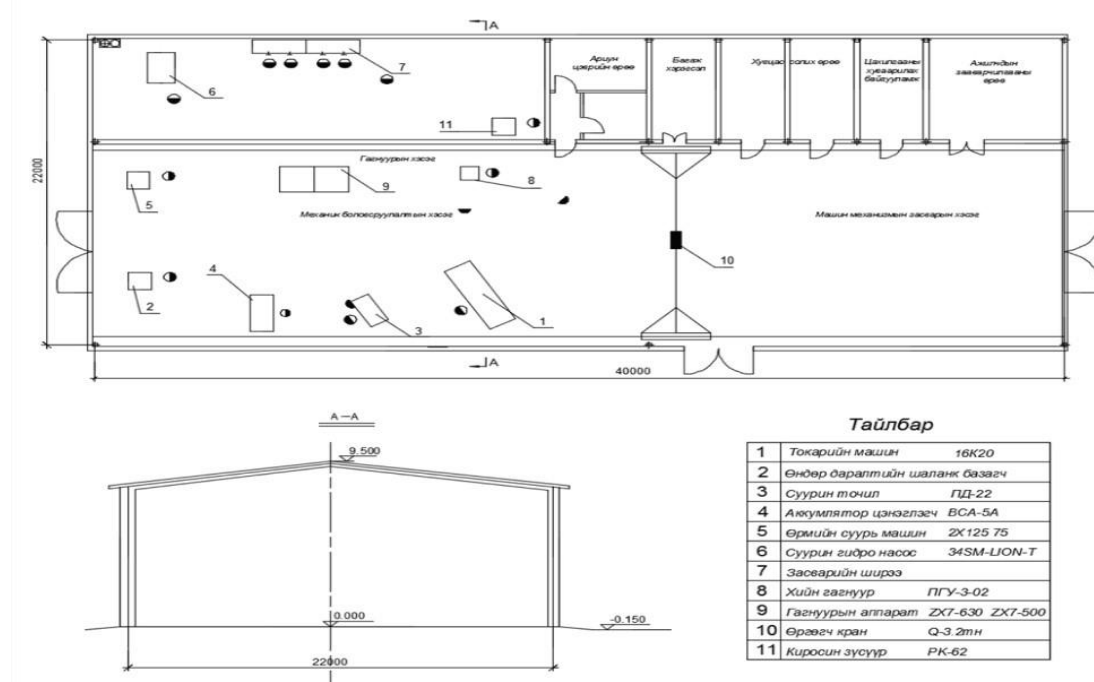
- Уурхайн тоног төхөөрөмжийн агрегат ба автомашины засвар, техникийн үйлчилгээний хэсэг
- Механик цех
- Материал, сэлбэгийн агуулах
- Автомашины гарж

Эдгээр төхөөрөмжүүдийг сэндвич барилгад байрлуулах боломжтой бөгөөд дэргэд нь нэгэн зэрэг 1-3 автомашин, утгуурт ачигч зэргийн засвар хийх

боломжтой зориулалтын зарим нэг тоног төхөөрөмжөөр тоноглогсон сэндвич барилга барьж байгуулна.

Засварын газар: Уурхайн тосгоны дэргэд байрлах машин механизмын тоног төхөөрөмжийг засварлах, хуучин сэлбэгийг сэргээн засварлах, урсгал засварын ажлыг хийж гүйцэтгэхэд оршино. Нэгдсэн засварын цехийн тоног төхөөрөмжүүдийн засвар үйлчилгээнд шаардагдах тоног төхөөрөмжийг иж бүрнээр сонгосон байна. Үүнд:

- Токарийн суурь машин
 - Өндөр даралтын шланк базагч
 - Өрмийн суурь машин
 - Суурин гидравлик насос
 - Суурин точил
- Аккумулятор цэнэглэгч
 - Гагнуурын аппарат
 - Хийн гагнуур
 - Керосин зүсүүр тус тус байна.

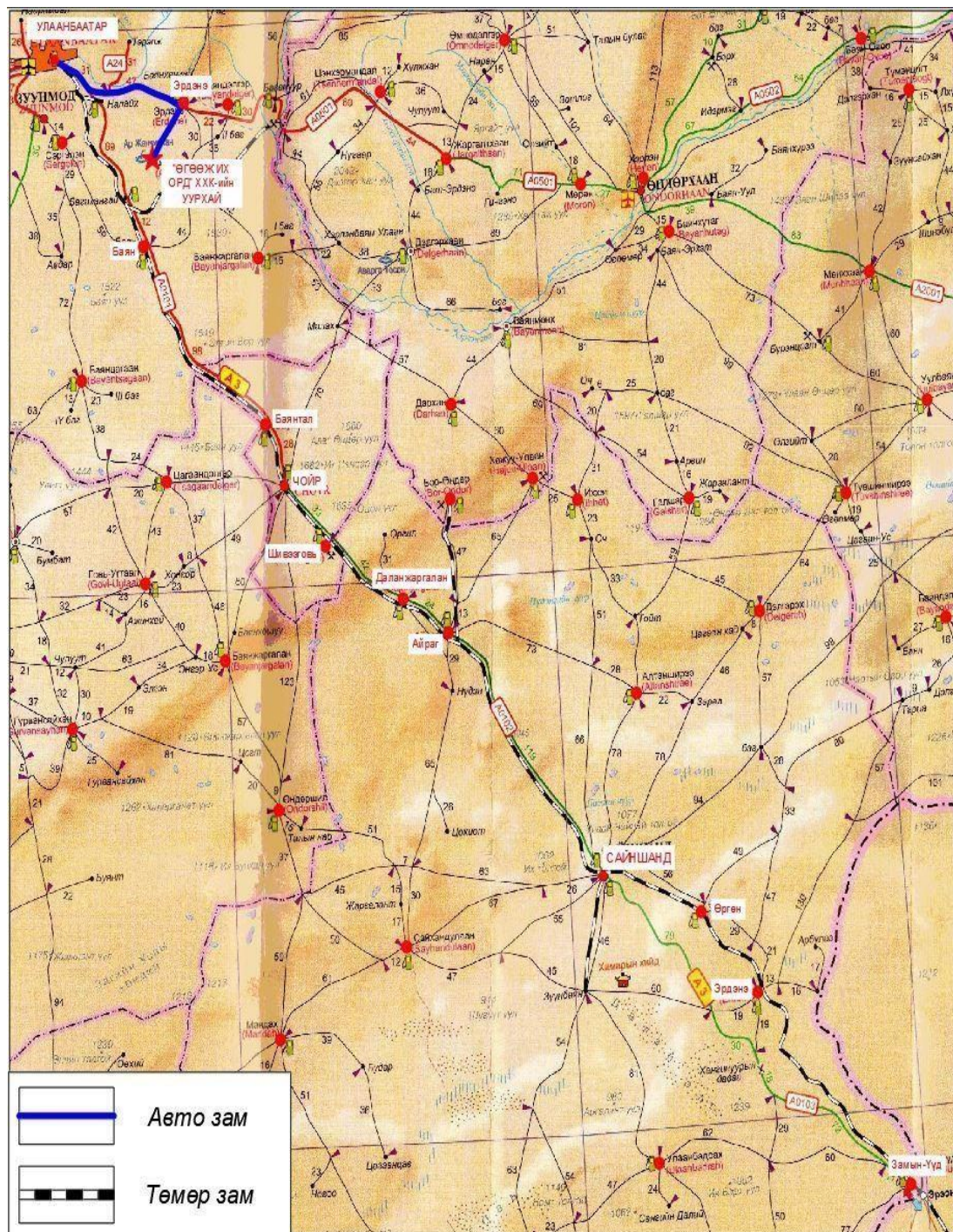
Зураг 5. Засварын газрын схем зураг

Уурхайн техник тоног төхөөрөмжүүдийн бүрэн бүтэн байдлыг хангаж тэдгээрийн засвар үйлчилгээг ХАБЭА-н нэгдсэн дүрмийн дагуу зориулалтын байр болон зогсоолын газарт цаг алдалгүй хийх шаардлагатай байдаг.

Гадаад тээвэр

Баяжуулах үйлдвэрээс гарсан цагаан тугалганы баяжмалыг Улаанбаатар хот хүртэл 70 км зайд авто тээврээр тээвэрлэн, түүнээс цааш улсын урд хил хүртэл төмөр замаар тээвэрлэн БНХАУ-д экспортолно.

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ
ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Зураг 6. Гадаад тээврийн замын маршрут

Хүснэгт 8. Тээвэрлэх ачааны хэмжээ

№	Ашиглалтын жилүүд	Цагаан тугалганы баяжмал, тн
1	I жил	27.89
2	II жил	29.09
3	Нийт дүн	56.98

БҮЛЭГ 2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТӨЛӨВ БАЙДЛЫН ТОДОРХОЙЛОЛТ

Байгаль орчны төлөв байдлын тодорхойлолт

Физик газарзүй	Урт гозгорын цагаан тугалганы шороон ордын тусгай зөвшөөрлийн талбай нь Төв аймгийн Эрдэнэ сумын нутагт орших бөгөөд Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 70 км, Эрдэнэ сумын төвөөс баруун урагш 25 км, Өвөр жанчивлангийн рашаан сувиллаас баруун тийш 7 км зайд тус тус оршино. Судалгаа явуулсан талбай нь бүс нутгийн хувьд зүүн хойт Монголын Хэнтийн уулархаг мужийн урд захад дэд бүтцийн тааламжтай нөхцөлд байрладгаараа онцлогтой. Судалгааны талбай далайн түвшнээс дээш 1500-2000 м-ийн өндөрт өргөгдсөн ба гадаргуугийн хувьд дунд зэргийн уулс давамгайлсан гадаргатай, хамгийн өндөр цэг нь 2044 м өндөр Баяндаваа, 1832.1 м өндөр Буурал хангай уулс юм.
Уур амьсгалын нөхцөл	Цаг уурын хувьд хуурай, эх газрын эрс тэс уур амьсгалтай. Улирлын болон хоногийн температур нь эрс тэс хэлбэлзэлтэй. Сүүлийн 15 жилийн ажиглалтаар хамгийн их хүйтэн 1-р сард 49°C, хамгийн их халуун 7-р сард +39°C хүрдэг. Сарын дундаж температур 1-р сард -22.2°C 7-р сард +16.9°C байна. Сарын дундаж сөрөг температур 6 сарын ажиглалтаар (10-р сараас 2р сар хүртэл) -0.64°C-аас -22.2°C-ын хүртэл хэлбэлзэнэ. Хамгийн их хур тунадас 7, 8-р сард 199 мм хамгийн бага нь 12, 1-р сард 0.3мм. Сүүлийн 15 жилийн хугацаанд жилийн хур тунадас 166 ммээс (1980он) 311мм. (1973он) хүртэл хэлбэлзэж дунджаар 231 мм байсан. Бага цастай хүйтэн өвөл газар гүндээ 4 м зузаан хөлддөг. Сар бүрийн хур тунадас харилцан адилгүй ихэнх тунадас зуны саруудад 50 %-аас илүү нь байдаг. Сар болгонд атмосферийн даралт харилцан адилгүй. Хамгийн их атмосферийн даралт өвлийн улиралд, хамгийн бага нь зуны улиралд байдаг. Сарын дундаж даралт хамгийн их нь 654 мм, бага нь 648 мм. Жилийн дундаж 650 мм. Сарын дундаж харьцангуй чийгшилт 38 % -аас (5-р сард) 96 % хүртэл (1-р сард) өөрчлөгддөг. Жилийн дундаж 57 %-аас 69 % хүртэл, дунджаар 61 %. Үнэмлэхүй чийгшилт эсрэгээр хамгийн их нь 7, 8-р сард, бага нь 12, 1-р сард хүрдэг. Жилийн салхитай өдрүүд 240-д хүрдэг. Салхины үндсэн чиглэл нь хойноос болон зүүн хойноос байна. Сарын дундаж салхины хурдын хамгийн их нь хаврын 4, 5-р саруудад 3.3 м/сек бага нь 12, 1-р саруудад 1.3 м/сек. Жилийн дундаж салхины хурд 1.2-3.3 м/сек хүртэл өөрчлөгддөг дундаж нь 2.6 м/сек байна.
Ус	Судалгааны талбайд байнгын урсгалтай гол горхи байхгүй, хамгийн ойрхон голууд нь Хэрлэн, Туул, /Зүүн элстэйн бүлэг шороон ордууд нь Туул голын хөндийн зүүн цутгалтад байршдаг/юм.
Ургамал, амьтан	Судалгааны талбайд ой мод багагүй хэсгийг эзэлнэ. Ой модонд ихэнхдээ шинэс, хааяа нэг хус, улиас, бургас тааралдана. Ургамлын бүрхэвч бага. Ан амьтадаас буга, чоно, үнэг, хярс, туулай, тарвага, усны булга зэрэг амьтад байдаг. Жигүүртнээс

бүргэд, элээ ятуу, нугас, хараацай, галуу, шар шувуу, хун, цэн тогоруу, хон хэрээ зэрэг байдаг.

Дэд бүтэц Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайд хамгийн ойр буюу 25 км-т орших Эрдэнэ сумын төвд орон нутгийн захиргаа, эмнэлэг, сургууль, банк, харилцаа холбоо, худалдаа үйлчилгээний олон тооны салбар байнгын үйл ажиллагаа явуулна. Хот суурин газраас харьцангуй ойр, дэд бүтэц сайн хөгжсөн, зам харилцаа, өндөр хүчдэлийн шугамын хэвийн ажиллагаатай. Харин орон нутгийн уугуул иргэд нь ихэнхдээ мал аж ахуй, газар тариалан эрхэлдэг. Жилийн дөрвөн улиралд зам харилцааны хүндрэлгүй болно. Хөдөлгөөнт холбооны мобикомын байнгын ажиллагаатай, ХАА-н банк хоорондын шуурхай үйлчилгээний холбогдсон дэд бүтэц харьцангуй сайн хөгжсөн районд тооцогдоно.

БҮЛЭГ 3. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

3.1. ТӨСЛИЙН ГОЛ БОЛОН БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Энэ бүлэгт төслөөс байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг нөлөөлөлд өртөх орчноор буюу газрын гадарга, уур амьсгал, агаарын чанар, гадаргын болон гүний ус, хөрсөн бүрхэвч, ургамлын аймаг, амьтны аймаг, түүх соёлын дурсгал, төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн иргэдийн нийгмийн байдал, эрүүл мэнд зэрэг чиглэлүүдээр авч үзэн тодорхойлж, тэдгээр нөлөөллийн эрчим, цар хүрээг үнэлэн сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг тусгасан болно.

3.2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛЛИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ АРГА ЗҮЙ

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллийг Байгаль Орчин Ногоон Хөгжлийн Сайдын 2014 оны 04 сарын 10-ны өдрийн А/117 дугаар тушаалын 2 дүгээр хавсралт, Байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээ хийх шинэчилсэн аргачлал болон түүнд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай 2017 оны 12 сарын 31-ны өдрийн А/331 дугаар тушаалаар батлагдсан аргачлалын дагуу хийж гүйцэтгэлээ.

Төслийн үйл ажиллагаанаас үүдэх нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах ажлыг зохион байгуулахын тулд нөлөөллийн хэмжээг тодорхойлно. Нөлөөллийн хэмжээг тодорхойлох нь тухайн хүний ойлголтоос ихээхэн хамаардаг тул ихэнх тохиолдолд байгаль орчны бүрэлдэхүүн тус бүрээр дараах шаардлагыг мөрдөх шаардлагатай. Нөлөөллийн хэмжээг 3 хүчин зүйлээр тодорхойлно. Нөлөөлөл тус бүрд дээр дурдсан хүчин зүйл бүр 1, 2, 3 гэсэн үнэлгээ өгөх бөгөөд энэ нь тухайн нөлөөллийн хэмжээ, тархалт, давтамжийг харуулна. Үүнд: Нөлөөллийн хэмжээ, хугацаа, нөлөөлөлд өртөх газар нутаг, нөлөөлөл тохиолдох, давтагдах магадлал.

Хүснэгт 9. Нөлөөллийг тооцох аргачлал

Хэмжээ тархалт □М□ 1, 2 ба 3	Нөлөөллийн хэмжээг тодорхойлно. □бага, дунд, их□ Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн хугацааг тодорхойлно. (богино, дунд, урт хугацаа)
Хамрах хүрээ □S□ 1, 2 ба 3	Төслийн үйл ажиллагаанаас нөлөөлөлд өртөх газар зүйн байрлал, талбай (тухайн талбай орчимд, арай өргөвтөр талбайд, нэлээд өргөн газар нутгийг хамарсан)
Давтамж/магадлал □F□ 1, 2 ба 3	Дахин давтагдах магадлал ба дахин давтагдах тоо (бага магадлалтай, өндөр магадлалтай, тохиолдол нь тодорхой)

Болзошгүй нөлөөллийг хэмжээ, хамрах хүрээ, давтамж гурвын үржвэрээр

тооцно. $M \times S \times F = \text{Болзошгүй нөлөөллийн хэмжээ}$

Нөлөөллийн хамгийн бага хэмжээ 1 (1x1x1), хамгийн их хэмжээ нь 27 (3x3x3) байна. Нөлөөллийн хэмжээ 6-аас доош байгаа тохиолдолд үл мэдэгдэх нөлөөлөл гэж үзнэ. Дараах хүснэгтэд хэмжээ, хамрах хүрээ, давтамж гуравт үнэлгээг харгалзуулах журам, нэгдсэн үнэлгээг тооцоолох тухай журмыг харуулсан болно. Хэрвээ тухайн нөлөөлөл хуулийн зохицуулалт хийх шаардлагатай болохоор бол мэдэгдэхүйц нөлөөлөлд тооцогдоно.

Хүснэгт 10. Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлыг тодорхойлох шалгуур

Төрөл/үнэлгээ Шалгуур		Төрөл/үнэлгээ Шалгуур	
М: Хэмжээ, тархалт			
Түвшин -1	Түвшин -1 Бага болон богино хугацааны нөлөөлөл - энэ хоёр нөхцөлийг зэрэг хангасан тохиолдолд		
Түвшин -2	Дунд зэрэг, эсвэл дунд хугацааны нөлөөлөл - Энэ хоёр нөхцөлийн аль нэгийг хангасан тохиолдолд		
Түвшин -3	Томоохон, эсвэл урт хугацааны нөлөөлөл- Энэ хоёр нөхцөлийг аль нэгийг хангасан тохиолдолд		
Нөлөөллийн түвшин			
Бага зэргийн нөлөөлөл	Хэмжээ, тархалтын хувьд бага	Богино хугацааны	Төсөл дууссанаас хойш 6 сарын хугацаа нөхөн сэргээгдэх боломжтой
Дунд зэргийн нөлөөлөл	Хэмжээ, тархалтын хувьд дунд зэрэг	Дунд хугацааны	Төсөл дууссанаас хойш 6 сараас 2 жилийн хугацаанд нөхөн сэргээгдэх боломжтой.
Томоохон нөлөөлөл	Хэмжээ, тархалтын хувьд их	Урт хугацааны	Төсөл дууссанаас хойш 2 ба түүнээс жилийн хугацаанд дараа нөхөн сэргээгдэх боломжтой
S: хамрах хүрээ буюу газарзүйн тархалт			
Үнэлгээ= 1	Н элөөлөх талбай: зөвхөн төслийн талбайн хүрээнд		
Үнэлгээ =2	Нөлөөлөх талбай: төслийн талбайгаас гадагш 500м-ийн радиуст		
Үнэлгээ =3	Нөлөөлөх талбайн: 500м-ийн радиусаас цааш талбайг хамарсан		
F: Давтамж буюу магадлал			
Үнэлгээ= 1	Бага магадлалтай- Санал болгож буй төсөлтэй ижил төслүүдийн хувьд үүсэж байсан, энэ төслийн хувьд бараг тохиолдох боломжгүй		
Үнэлгээ =2	Дунд зэргийн магадлалтай - Энэ төслийн хувьд тохиолдох боломжтой		
Үнэлгээ =3	Өндөр магадлалтай - Энэ төслийн хувьд бараг л тохиолдоно		
Нийт түвшин=M x S x F	Үнэлгээ	Байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн хэмжээ	
Нөлөөллийн түвшин бага	<6	Бага - Тийм ч анхаарал татахуйц биш	
Нөлөөллийн түвшин дунд	6-18	Дунд - урьдчилан сэргийлж, нөлөөллийг бууруулж зохицуулах боломжтой	
Нөлөөллийн түвшин өндөр	>18	Их буюу өндөр - урьдчилан сэргийлж, нөлөөллийг бууруулж зохицуулах боломжтой	
Бууруулж болохуйц нөлөөлөл: Нөлөөлөл нь их боловч тодорхой аргыг хэрэглэснээр нөлөөллийн түвшнийг бууруулах боломжтой.			
Үр дүнтэй (зэрэг нөлөөлөл): Нөлөөлөл нь их боловч байгаль орчин, хүний хэрэглээ, хүний үнэ цэнийг сайжруулж чадна			

Төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учирч болзошгүй нөлөөллийг газрын гадарга, уур амьсгал, агаарын чанар, дуу чимээ, усан орчин, хөрс, ургамал үзүүлэх байдлаар нь үнэлж, үр дүнг тодорхойлов.

Хүснэгт 11. Агаарын чанарт нөлөөлөх байдлын үнэлгээний матриц

№	Нөлөөлөл үүсгэх үйл ажиллагаа	Болзошгүй нөлөөлөл	Нөлөөллийн шалгуур үзүүлэлт			Болзошгүй нөлөөллийн зэрэглэл
			Үзүүлэлт	Цар хүрээ	Магадлал	
1.	Уурхайн ажилчдын тосгон, агуулах зэрэг байгууламжуудыг барих	Ингэхдээ хөрс хуулалт, хашаа, далан, суваг шуудууг байгуулахад тоос үүснэ.	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Богино хугацааны Эрчим: Бага	Бага	Боломжтой	Бага
2.	Хөрс сийрэгжүүлэх өрөмдлөг тэсэлгээний ажил хийх	Ил уурхайн тэсэлгээний ажлыг 7 хоногт 1 удаа хийж, олборлолтын ажил жилд 10 сарын хугацаатай явагдана. Тоосжилт олборлолтын эх үүсвэрээс дунджаар 3 км зайд тархана.	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Их	Боломжтой	Их
3.	Хөрс хуулах	Нийт 2 жилийн хугацаанд 76.855 мян.м³ хөрс хуулж, олборлох үед тоос шороо агаарт тархана	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Орон нутгийн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Их	Боломжтой	Их
4.	Элсний олборлох	Ил уурхайн олборлолтын ажлын үед хүнд машин механизмын хөдөлгөөнөөс дуу чимээ ихсэх	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбайн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Дунд	Болзошгүй	Дунд
5.	Хөрсний овоолго байгуулах	Нийт ажиллах 2 жилийн хугацаанд 6.4 га хөрсний овоолго байгуулна. Уурхайн овоолгын үйл ажиллагаанаас ялгарах нийт тоосны жилийн дундаж агууламжийн хэмжээ овоолго орчим PM10 тоосонцрын хэмжээ 10-30 мкг/м³ агууламжтай байна.Тооцооллыг дээр үзүүлсэн.	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбайн Хугацаа: Түр хугацааны Эрчим: Бага	Дунд	Боломжтой	Дунд
6.	Хөрс хуулах, тээвэрлэх, ачих, буулгах, овоолгод байршуулах	Ашиглалтын жилүүдэд ил уурхайгаас хөрсний овоолго хүртэлх зай 1.3-1.5 км байх бол уурхайн гадна байрлах түр хадгалах задгай агуулах хүртэл тээвэрлэх зай дунджаар 0.9-1.0 км орчим байна. Үүнээс тоосжилт үүсэж агаарын чанарт нөлөөлнө.	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Дунд	Боломжтой	Дунд

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХЭРЭГЖИЖ БҮЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

7.	Ил уурхайн хүнд машин механизмын хөдөлгөөн	Уулын ажлын гүйцэтгэлд экскаватор, автосамосвал, бульдозер зэрэг хүнд даацын машинуудыг ашиглах ба тэдгээрээс утаа болон дуу чимээ үүсэж орчныг бохирдуулах	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбайн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Дунд	Болзошгүй	Дунд
8.	Аливаа тээврийн үйл ажиллагаа	Машин техник, тоног төхөөрөмжийн хөдөлгүүрийн яндангаас гарах утаа, тортог зэрэг нь агаарын чанарт нөлөөлөх	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбайн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Бага	Болзошгүй	Бага

Хүснэгт 12. Төслийн үйл ажиллагаанаас газрын гадарга, хөрсөн бүрхэвчид нөлөөлөх байдлын үнэлгээний матриц

№	Нөлөөлөл үүсгэх үйл ажиллагаа	Болзошгүй нөлөөлөл	Нөлөөллийн шалгуур үзүүлэлт			Болзошгүй нөлөөллийн зэрэглэл
			Үзүүлэлт	Цар хүрээ	Магадлал	
1.	Тоосжилт бууруулах үйл ажиллагаа Орчны тоосжилт бууруулахад ус ашиглах	10 мян.м ² талбай бүхий замыг услахад жил тутамд гүний ус 20 м ³ хэмжээгээр ашиглана.	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Богино хугацааны Эрчим: Дунд	Дунд	Боломжгүй	Дунд
2.	Цагаан тугалга олборлолтын үед ухалт хийх	Уурхайн олборлолтын үед усны урсцын горимд өөрчлөгдөж болзошгүй	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Дунд	Их	Боломжгүй	Дунд
	Унд ахуйн усны хэрэглээ Уурхайн ажилчдын хэрэглээний усыг хангах	Уурхайд нийт 55 хүн ажиллах ба жилд нийт 1265.25 м ³ ус хэрэглэнэ.	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Орон нутгийн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Дунд	Их	Боломжгүй	Дунд
4.	Ахуйн хог хаягдал Уурхайн тосгоноос гарах ахуйн хатуу болон шингэн хог хаягдах	Уурхайн тосгоноос гарах ахуйн хатуу, шингэн хог хаягдлыг зүй зохистой зайлуулаагүй тохиолдолд жижиг булаг болон гадаргын усыг бохирдуулах.	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбайн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Дунд	Магадгүй	Бага

Хүснэгт 13. Амьтны аймагт нөлөөлөх байдлын үнэлгээний матриц

№	Нөлөөлөл үүсгэх үйл ажиллагаа	Болзошгүй нөлөөлөл	Нөлөөллийн шалгуур үзүүлэлт			Болзошгүй нөлөөллийн зэрэглэл
			Үзүүлэлт	Цар хүрээ	Магадлал	

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХЭРЭГЖИЖ БҮЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

1.	Барилга байгууламж барих	Уурхайн дэд бүтцийн байгууламжуудыг барих талбайг бэлтгэж хөрс хуулах үед амьтдын амьдрах орчин доройтох, сүйдэх, амьтад дайжих	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Богино хугацааны Эрчим: Дунд	Бага	Боломжтой	Бага
2.	Ил уурхайн олборлолтын үед өрөмдлөг, тэсэлгээг гүйцэтгэх	Чимээ, чичирхийллээс амьтад үргэн дайжих, дуу чимээний стресс үүсэх	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Дунд	Бага	Боломжтой	Бага
3.	Уурхайн карьер үүсгэх, хөрс хуулах, хүдэр олборлох үйл ажиллагаа явуулах	Уурхайн карьерт амьтан орж унаж бэртэх	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Орон нутгийн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Бага	Дунд	Боломжтой	Дунд
4.		Хөрсөнд үүрлэн амьдрагч жижиг хөхтөн амьтад, бусад шавж зэрэг амьд биетүүдийн амьдрах орчин алдагдах, уурхайн үйл ажиллагаанд өртөх, устах	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбайн Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Дунд	Дунд	Боломжтой	Дунд
5.	Хүнд машин механизмын хөдөлгөөн	Хөрс болон элс тээвэрлэх үед талбай орчмын зарим жижиг хөхтөн амьтад машин механизмд дайруулах	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбайн Хугацаа: Түр хугацааны Эрчим: Маш бага	Бага	Болзошгүй	Бага
6.	Уурхайн карьер үүсгэх талбайн хөрсийг хуулж хөрсний овоолго үүсгэх	Амьдрах орчны хэв шинж алдагдах	Нөлөөллийн хэлбэр: Шууд сөрөг Газарзүйн цар хүрээ: Төслийн талбай Хугацаа: Урт хугацааны Эрчим: Дунд	Дунд	Болзошгүй	Дунд

БҮЛЭГ 4. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТАНИЛЦУУЛГА

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ҮНДЭСЛЭЛ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаар батлагдах төсөл хэрэгжүүлэх, дараа дараагийн жилүүдэд үйл ажиллагаа явуулах зөвшөөрөл бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

2019 оны А/618 дугаар тушаалаар “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын 3.4-т “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуулийн 9.8-д заасны дагуу төсөлд ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллага тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн тайланг хүлээн авч, түүнд хийсэн ажлын хэсгийн дүгнэлтийг үндэслэн биелэлтийг хянаж, дараагийн жилд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хянаж батална” гэж заасны дагуу тус 2025 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайланг “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хууль, Монгол Улсын Засгийн газрын 2023 оны 02 дугаар сарын 08-ны өдрийн 58 дугаар тогтоолоор баталсан Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам, БОНХС-ын 2014 оны 04 дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-117 тоот сайдын тушаал, Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны А/618 дугаар тушаалаар “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын дагуу тус тус үндэслэн боловсруулав.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТУХАЙН ЖИЛИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

“Өгөөж Их Орд” ХХК нь байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний гол зорилго нь хайгуулын үйл ажиллагааг Монгол улсын хууль, журам, дүрэм болон компаниас баримталж буй байгаль орчны менежментийн үндсэн бодлогын дагуу явуулахад оршино. Манай компани хайгуулын үйл ажиллагаа явагдаж буй тухайн орчинд байгаль орчны зохистой менежментийг бий болгохын тулд байгаль хамгаалах арга хэмжээг жил бүр төлөвлөн түүнийг хэрэгжүүлэх болно.

Тус компани байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний дагуу жил бүрийн хайгуулын ажил эхлэхээс өмнө байгаль орчныг хамгаалах менежментийн төлөвлөгөө болон хайгуулын аливаа үйл ажиллагаатай холбоотой нэмэлт ажлууд хийх бүрд нь байгаль орчныг хамгаалах нэмэлт менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулахын зэрэгцээ Эрдэнэ сумын байгаль орчны улсын байцаагчтай хамтран үзлэг шалгалтыг тухай бүрд нь хийж гүйцэтгэж байхаар төлөвлөж байна. “Өгөөж Их Орд” ХХК нь байгаль орчныг хамгаалах талаарх бодлогыг дараах байдлаар тодорхойлсон:

- Бохирдлоос сэргийлэх зорилгоор байгаль орчинд учрах нөлөөллийг тодорхойлж, үнэлж, бууруулж, зохицуулах арга хэмжээ авна.
- Байгаль орчны талаарх хууль тогтоомж болон бусад бүх шаардлагад нийцүүлэх.

- Компанийн ажилтнууд, нутгийн иргэдтэй байгаль орчны асуудлаар нээлттэй, шударга, ажил хэрэгч харилцаа хөгжүүлнэ. Нутгийн ард иргэдийн уламжлагдаж ирсэн эрх, соёлын өвийг хүндэтгэж хамгаална.

“Өгөөж Их Орд” ХХК -ийн Төв аймгийн Сэргэлэн сумын нутаг дахь “Тугалгатын цагаан тугалганы шороон ордын ашиглах төслийн 2025 оны Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 10 дугаар сарын 29-ний өдрийн А/618 тоот тушаалын хавсралт “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”-ын шаардлагад нийцүүлж боловсруулав. Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь:

- Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө
- Орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэнэ.

Хүснэгт 14. Байгаль орчны төлөвлөгөөний зардал задаргаа

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг
1.	Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний зардал	92 600.0
2.	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	14 400.0
Байгаль орчны менежмент төлөвлөгөөний нийт зардал		107 000.0

4.1. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Энэхүү байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөө /БОХТ/ нь төлөвлөж буй төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчин, хүн амд үзүүлж болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдээс урьдчилан сэргийлэх, бууруулах арга хэмжээнүүдийг шаардагдах хөрөнгө зардал, хугацаа, давтамж, баримтлах дүрэм журам, стандартуудын хамт нэгтгэн үзүүлж буй төслийг хэрэгжүүлэгч “Өгөөж Их Орд” ХХК-аас заавал хэрэгжүүлж, мөрдөж ажиллах ёстой баримт бичиг юм.

Хүснэгт 15. Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээний нийт зардал

№	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ		Нийт зардал, мян.төг
1.	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө		25 000.0
2	Биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгаалах төлөвлөгөө	Ерөнхийлөгч Тэрбум мод төслийн хүрээнд мод тарих	21 000.0
		Дүйцүүлэн хамгаалах, нөхөн сэргээх	19 000.0
3	Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө		-
4	Хог, хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө		18 400.0
5	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө		9 200.0
Байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний нийт зардал			92 600.0

4.1.1. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Цаашид хэрэгжүүлэх менежментийн төлөвлөгөө: Төсөл хэрэгжүүлэгч нь байгаль орчны үндсэн бүрдэл хэсгүүд (агаар, ус, хөрс, газрын гадарга, амьтан гэх мэт)–ээр тооцож гаргасан төслийн үйл ажиллагааны хугацаанд биелүүлэх дараах арга хэмжээний ерөнхий төлөвлөгөөг төрийн захиргааны төв байгууллагаар баталгаажуулан, хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Мөн төлөвлөгөөнд байгаль орчин, нийгэм эдийн засагт үзүүлэх нөлөөлөл, учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, сэргийлэх арга хэмжээ, хэрэгжүүлэх хугацаа, шаардагдах хөрөнгө зардлыг тусгасан болно.

Хүснэгт 16. Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний нийт зардал

№	Гол ба болзошгүй сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх бууруулах, арилгах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Нэгж үнэ, мян.төг	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Хууль эрх зүйн шаардлага
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Агаар орчин							
1.	Хөрс хуулалт, барилга байгууламж барих, жонш олборлох, овоолго үүсгэх зэргээр тоосжилт үүсэж төсөл хэрэгжих орчны агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлнө.	Уурхайн авто замуудыг болон жонш олборлолтын талбайн тоосжилтыг бууруулахын тулд усалгаа хийх (Дулааны улиралд усалгааг тогтмол хийх)	Уурхайн зам, жонш олборлолтын талбай	30.0	4 000.0	2025 онд	MNS ISO 4227:2002 , “Хүрээлэн буй орчны агаарын чанарын хяналтын төлөвлөгөө”, MNS 4585-2016 , “Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага”, MNS 5885:2008 , “Агаарт байх бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага”, MNS 6063:2010 , “Агаарын чанар, хот суурин газрын гадаад орчны агаарт байх
2.	Тээврийн хэрэгсэл, хүнд даацын машин механизмын хөдөлгөөний нөлөөгөөр тоосжилт үүсэж агаарын чанарт сөргөөр нөлөөлөх	Хурдны хязгаар тогтоож 30 км/цагаас хэтрэхгүй байх хурдны хязгаарлалтыг заасан тэмдэг, тэмдэглэгээ байрлуулах	Уурхайн дотоод замын шаардлагатай хэсгүүдэд	3 000.0	3 000.0	2025 онд	
3.		Уурхайн талбай дахь замын сүлжээг сайжруулсан шороон зам болгох, шороон замыг дагтаршуулах	Уурхайн дотоод зам	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		2025 онд	
4.	Хүнд машин механизм засварын газар, машины зогсоол дахь машин, техникүүд агаар орчныг бохирдуулж болзошгүй	Тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизмаас ялгарах хорт утааг стандартын түвшинд байлгах	Уурхайд ашиглагдаж буй	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		Сард нэг удаа 2025 онд	
5.		Уурхайн үйл ажиллагаа болон барилгын ажилд ашиглагдаж байгаа бүх тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм, техникийг тогтмол үзлэгт хамруулах, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх	нийт тээврийн хэрэгсэл, хүнд машин механизм				

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ
ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

						бохирдуулах бодисын хүлцэх хэм хэмжээ”,	
Усны нөөц, чанар							
6.	Уурхайн үйл ажиллагааны улмаас газрын доорх усны түвшин буурах	Ил уурхайд шүүрч буй усыг тогтмол шавхаж зам талбайн тоосжилтыг багасгах зорилтоор ашиглах	Үйл ажиллагааны хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		2025 онд	“Усны тухай хууль”-ийн шинэчилсэн найруулгыг баримталж ажиллах MNS 0899-1992 , “Унд, ахуйн зориулалттай усны төвлөрсөн хангамжийн эх булгийг сонгох журам, эрүүл ахуйн шаардлага” MNS 0900-2018 , “Ундны усны чанарын стандарт” Ус ашигласны төлбөр (Засгийн газрын 2005 оны 7- р тогтоол) MNS 4943-2018 , “Хүрээлэн байгаа орчин. Усны чанар. Хаягдал ус”
7.		Ус ашиглах боломжит нөөцийн дүгнэлтэд зааснаас бусад зориулалтаар ус ашиглах, төлбөр хураамжийг хугацаанд нь төлөхгүй байх зэрэг Усны тухай хууль тогтоомж зөрчсөн үйлдэл гаргахгүй байх	Үйл ажиллагааны хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		2025 онд	
8.		Ус ашиглах гэрээ байгуулж, ус ашиглалтын төлбөрийг гэрээний дагуу тооцож, тогтоосон хугацаанд нь төлөх	Үйл ажиллагааны хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		2025 онд	
9.		Усны бүх эх үүсвэрүүдийг тоолууржуулах	Нийт ажилчдыг хамруулах	5 000.0	5 000.0	2025 онд	
10.		Усыг үр ашигтай хэрэглэх талаар ухуулга, сурталчилгааг ажилчдад хийх, мэдээллийн хуудсыг зарын самбарт байрлуулж шинэчилж байх		3 000.0	3 000.0	2025 онд	
Хөрсөн бүрхэвч болон газрын гадарга							
11.	Ил уурхай, овоолго болон бусад холбогдох байгууламжийн үйл ажиллагааны улмаас газрын хэлбэр, төрхөд өөрчлөлт орох, газрын хэвлий эвдрэх	Аливаа газар хөндөх үйл ажиллагааны үед үржил шимт хөрсийг урьдчилан 0.2-0.35 м-ийн зузаантайгаар хуулж тусгайлан хадгалах	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан		2025 онд	MNS 3985:1987 Байгаль хамгаалал. Хөрс. Ариун цэврийн байдлын үзүүлэлтийн нэр төрөл.
		Шимт, шимэрхэг хөрсний овоолгуудын байршил, хэмжээг	Уурхайн үйл ажиллагааны	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах		2025 онд	

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ
ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

		бүртгэх, газарзүйн мэдээллийн системд зурагжуулах	хүрээнд				MNS 5850:2006 Хөрсний чанар. Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ.
12.		Шимт болон шимт хөрсийг алдагдахаас хамгаалах арга хэмжээг зохион байгуулах, хадгалах талбайг зөв сонгох, овоолгыг зөв үүсгэхэд хяналт тавих (3 метрээс өндөргүй овоолох)	Уурхайн байршилд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025 онд		
		Хадгалсан шимт, шимэрхэг хөрсийг нөхөн сэргээлт, ногоон байгууламжид эргүүлэн ашиглах	Уурхайн үйл ажиллагааны хүрээнд	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан	2025 онд		
13.	Уул уурхайн үйл ажиллагааны явцад хүнд даацын техник тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөнөөр хөрсний элэгдэл, эвдрэл нэмэгдэх, доройтох, талхлагдах,	Уурхайн талбай дахь замын сүлжээг сайжруулсан шороон зам болгох, шороон замыг дагтаршуулах	Уурхайн дотоод төв замууд	Агаарын чанарын хэсэгт тусгагдсан	2025 онд		
14.		Ашиглалтын явцад зөвхөн технологийн процессуудад зайлшгүй шаардлагатай замуудыг байгуулан, маршрутыг тогтоож, онц шаардлагагүй олон салаа зам гарч газрын гадарга эвдэгдэхээс сэргийлэх	Уурхайн дотоод төв замууд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025 онд		
15.		Нефтийн бүтээгдэхүүн хадгалах технологийн горимыг чанд даган мөрдөж ажиллах, асгаралт болсон тохиолдолд саармагжуулах арга хэмжээг авах, саармагжуулах хэрэгслийг төслийн талбайд бэлэн байлгах	Шатахуун түгээх станц, засварын газар, авто зогсоол	3 500.0	3 500.0	2025 онд	
16.	Шатах, тослох материал, нефтийн бүтээгдэхүүн, хөрсөнд нэвчих, хөрс бохирдох	Асгаралтаас урьдчилан сэргийлэх дотоод журам боловсруулж, асгаралтаас урьдчилан сэргийлэх асгаралт гарсан тохиолдолд иж бүрдлийг хэрхэн ашиглах талаар сургалтыг тогтмол явуулах	Төслийн талбайн шаардлагатай байршлуудад	1 000.0	1 000.0	2025 онд	
17.		Машин засварын газар болон авто зогсоолуудыг хатуу хучилттай болгож засах	Уурхайн замууд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025 онд		
Ургамлан бүрхэвч, зэрлэг ан амьтан болон мал сүрэгт							

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ
ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

18.	Уурхайн үйл ажиллагаанаас 192.4 га талбай шууд эвдрэлд орох ба үржил шимт хөрс хуулах ажил хийгдэх тул ургамлан нөмрөг шууд устах	Уурхай ашиглалтын дараагаар биологийн нөхөн сэргээлтийг стандартын дагуу хийж гүйцэтгэх	Тухайн байршилд	Нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан	2025 онд	MNS 5918:2008 , “Эвдэрсэн газрыг ургамалжуулах техникийн шаардлага”
19.	Уурхайн машин техникээс гарах тоос, утаа, олон төрлийн хүнд элементүүд тухайн орчныхоо 15-50м зай доторх ургамлан нөмрөгийн фотосинтезийн идэвхтэй туяа шингээлтийг бууруулах	Уурхайн авто замуудыг дулааны улиралд болон тоос ихээр босох үеүдэд усалгаа хийж, чийгшүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх	Төслийн талбай дахь замуудад	Агаарын чанарын хэсэгт тусгагдсан	2025 онд	MNS 5918:2008 , Эвдэрсэн газрын нөхөн сэргээх MNS 5914:2008 Уул уурхайн үйлдвэрлэлд өртөн эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээх MNS 5914:2008 стандарт
20.	Ургамлын төрөл зүйл хомсдох	Төслийн талбай дахь ургамлан бүрхэвч, ховор ургамлын суурь судалгаа, хяналт мониторинг хийх	Төслийн талбай болон төслийн талбайгаас гадагш 5 км газарт	Орчны хяналт шинжилгээний зардалд тусгагдсан	2025 онд	
Амьтны аймаг						
		Зэрлэг ан амьтдын судалгаа хийж, тэдгээрийн амьдрах орчныг хамгаалах талаар дүгнэлт гаргах	Төслийн талбайн ойр орчимд	Орчны хяналт шинжилгээний зардалд тусгагдсан	2025 онд	2019 оны 12 сарын 11 өдөр УУХҮС, НХС-ын хамтарсан А/231 А/368 дугаарт тушаалаар батлагдсан “Ил уурхайн аюулгүй байдлын дүрэм” болон “Хог хаягдлын тухай хууль”, “Байгаль орчны тухай хууль”
21.	Дуу чимээ, тээврийн хэрэгслийн хөдөлгөөн, гэрлийн нөлөөгөөр байршиж буй газар нутгаасаа үргэх, дайжих, амьдрах орчны шууд хомсдол хуваагдалд орох	Ховор болон нэн ховор амьтад, тэдгээрийн нүүдэл, шилжилт хөдөлгөөний ажиглалт, судалгаанд үндэслэн замуудын зэрлэг амьтад ихээр гардаг, эрсдэл өндөртэй хэсгүүдийг үнэлж, шаардлагатай тохиолдолд хурдны хязгаарыг бууруулж, анхааруулах тэмдэг тэмдэглэгээг байрлуулах	Төслийн талбайн ойр орчимд болон замын дагуу	2 500.0	2 500.0	2025 онд
22.	Амьтад тээврийн хэрэгсэлд дайруулах, хууль бус агнуур	Хууль бусаар амьтан агнах, ургамал түүх, тэдгээрийн гаралтай түүхий эдийг ашиглахыг хориглох тухай ажилчдад мэдээлэл өгөх, сургалт зохион байгуулах	Уурхайн ажилчид	-	-	2025 онд
23.	Уурхайн ухмал, карьерт амьтан унаж үхэх, гэмтэх	Нөхөн сэргээлтийг богино хугацаанд хийх, боломжгүй тохиолдолд хайс, хашлага хийх	Төслийн талбайд	3 000.0	3 000.0	2025 онд
НИЙТ (мян.төг)					25 000.0	

4.1.2. Ногоон байгууламж нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөө

Монгол улсын ерөнхийлөгчийн 2021 оны 10 дугаар сарын 04-ний өдрийн 58 дугаар зарлигаар Эх дэлхий, байгаль орчноо хайрлан зохицон амьдрах Монгол уламжлал, зан заншлаа эрхэмлэн, дэлхийн уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөллийг бууруулах, ой, усны нөөцийг хамгаалж, нэмэгдүүлэх экологийн тэнцвэрт байдлыг хангах зорилгоор “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөнийг санаачлан өрнүүлж байгаа билээ. Энэхүү хөдөлгөөний хүрээнд “Өгөөж Их Орд” ХХК нь ашиглалтын талбай доторх боломжтой газруудад мод тарих, ногоон байгууламж байгуулахаар төлөвлөн энэхүү бүлэгт орууллаа. Ногоон байгууламж хийх боломжтой талбайнуудад уурхайн кемпийн ойр орчим, уурхайн ухшаас хойш 1 км-ийн зайд байрлах талбайг эхний ээлжид сонгон авч ашиглалтын эхний 2 жилийн хугацаанд нийт 2.4 га талбайд ногоон байгууламж байгуулахаар төлөвлөв.

Хүснэгт 17. Ногоон байгууламж нөхөн сэргээлтийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Нөхөн сэргээлтийн зорилт	Нөхөн сэргээлтийн арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
2.	Нөхөн сэргээлтийн зардал	Биологийн нөхөн сэргээлт хийх талбай	га	2.4	-	-	2025 онд	MNS 5917:2008 MNS 5915 : 2008
2025 оны төлөвлөгөөний нийт зардал						-		

4.1.3. Нүүлгэн шилжүүлэх, нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө

“Өгөөж Их Орд” ХХК-ны Төв аймгийн Эрдэнэ сумын нутаг дэвсгэрт хэрэгжих Цагаан тугалганы орд ашиглах төслийн талбайн үйлдвэрлэлийн болон эрчимтэй сөрөг нөлөөллийн бүсэд орших иргэд, айл өрхүүд байхгүй учир нүүлгэн суурьшуулах арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах шаардлагагүй гэж үзлээ.

4.1.4. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ

Уул уурхайн үйл ажиллагааны дараа нөхөн сэргээлтийг маш сайн хийсэн ч нөлөөлөл ямар нэг хэлбэрээр үлддэг. Тэрхүү нөлөөллийг бууруулах олон арга байдгийн нэг нь дүйцүүлэн хамгаалах үйл ажиллагаа юм. Тиймээс төсөл хэрэгжүүлэгч “Өгөөж Их Орд” ХХК нь уурхайн БОМТ-ний хүрээнд биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний стратеги төлөвлөгөөг боловсруулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллах шаардлагатай бөгөөд түүний хэрэгжилтийн тайланг жил бүрийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланд тусгаж байх үүрэгтэй. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ гэдэг нь байгалийн газарзүйн тогтцын хувьд төсөөтэй газар нутгийг сонгон авч биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, сайжруулахад чиглэсэн хамгааллын менежментийн багц арга хэмжээ юм. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлсний үр дүнд тухайн газрын биологийн олон янз байдал хэвийн нөхцөлөөс илүүтэйгээр сайжирсан байх нь дүйцүүлэн хамгааллын эцсийн үр дүн болно. Цагаан тугалганы ордыг ашиглах төслийн дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний зардалд 2025 оны хувьд 40 000.0 төгрөг зарцуулах тооцоолол гаргасан. Тус арга хэмжээг **БАЙГАЛЬ ОРЧИНД НӨЛӨӨЛӨХ БАЙДЛЫН ҮНЭЛГЭЭНИЙ** тухай хуулийн 3.1.11-т "биологийн олон янз байдлыг дүйцүүлэн хамгаалах" гэж төслийн үйл ажиллагаанд өртөгдөн

унаган төрх, хэв шинж, амьдрах орчноо алдсан биологийн олон янз байдлыг өөр газарт нөхөн хамгаалах арга хэмжээг гэж тусгасан байдаг тул төсөл хэрэгжүүлэгч нь уул уурхайн олборлолт 2025 онд хийсэн тохиолдолд тус зардлыг хэрэгжүүлэх шаардлагатай юм.

Хүснэгт 18. Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний нийт зардал

№	Дүйцүүлэн хамгаалал зорилт	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, мян.төг	Нийт зардал мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах эрх зүйн баримт бичиг
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Ногоон байгууламж	“Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд Тамган баг (Өвөржанчивлан суурин)-нд бургас тарих /Сумын засаг даргын 2025.06.06-ны 01/169 тоот албан тоот/	ш	1000	21 000.0	21 000.0	2025 онд	MNS 5917:2008 MNS 5915 : 2008
2.	Дүйцүүлэн хамгаалал	Элстэйн эх хэмээх газарт нөхөн сэргээлт хийх /Сумын засаг даргын 2025.06.06-ны 01/169 тоот албан тоот/	га	2.4	19 000.0	19 000.0	2025 онд	
2025 оны төлөвлөгөөний нийт зардал						40 000.0		

4.1.5. Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө

Уурхайн ашиглалтын талбай орчимд хийгдсэн судалгаагаар ямар нэгэн археологи, палеонтологийн олдвор бүртгэгдээгүй. Гэвч уурхайн газар шорооны ажлын явцад соёлын өв олдохыг үгүйсгэж болохгүй. Тиймээс уурхай үйл ажиллагааны явцад соёлын өв олдсон тохиолдолд соёлын өвийг хамгаалах тухай хуулийн 30.4-т заасны дагуу олдворыг илрүүлсэн өдрөөс хойш 30 хоногийн дотор сум, дүүргийн бүртгэл мэдээллийн санд заавал бүртгүүлнэ. Хэрэв уурхай ашиглалтын явцад соёлын өв илэрсэн олдсон тохиолдолд уурхайн үйл ажиллагааг түр зогсоон холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар авран хамгаалах малтлага судалгааг хийлгэх нь зүйтэй.

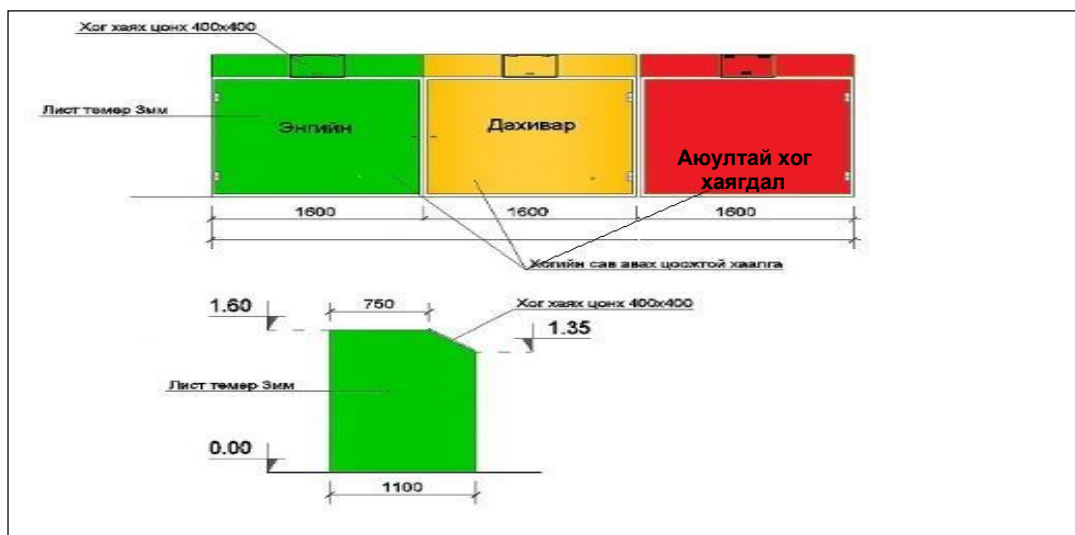
4.1.6. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө

Ахуйн хог хаягдлыг (цаас, баглаа боодлын хайрцаг, хуванцар сав, металл, төмөр, шил, нийлэг материал г.м) ангилан түр хадгалах хогийн саванд цуглуулна. Ахуйн болон бусад хатуу хог хаягдлыг ангилсны дараагаар дахин ашиглах хатуу хог хаягдлыг тээвэрлэн хоёрдогч түүхий эд авдаг төвлөрсөн цэгт тушаана. Ашигласан тосыг битүүмжлэл сайтай саванд цуглуулан дахин боловсруулах үйлдвэрт тээвэрлэн хүргэнэ. Бусад хатуу хог хаягдлыг ялган, зориулалтын саванд цуглуулан, тусгайлан тоноглогдсон тээврийн хэрэгслээр зөөж тогтоосон цэгт хаяна. Хаягдал зайлуулах нүх/савыг сард нэгээс доошгүй удаа ариутгах ба бие засах газар, шүршүүрийг өдөр бүр цэвэрлэж, ариутгана. Төсөл хэрэгжиж дууссаны дараагаар бохир усны нүх, сав, бие засах газрыг ариутган булж тэгшлэн нөхөн сэргээнэ. Ажилчдын хариуцлагагүй байдал, машин техникийн эвдрэл гэмтэл зэргээс хөрсөнд нефтийн бүтээгдэхүүн алдагдсан тохиолдолд бохирдсон хөрсийг хуулан авч, тусгаарлагч гадаргуу дээр овоолон, 18-22%-ийн хлорт уусмалаар бороожуулж, нефтийн

бүтээгдэхүүний агуулга 0.07 мг/кг-аас ихгүй, 4 этилт хар тугалганы хэмжээг 0.05 мг/кг-аас ихгүй байх нөхцөлийг хангасан тохиолдолд буцаан байршуулна. Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Хог хаягдлын тухай хууль, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хууль болон эдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актуудаар зохицуулагдаж байна. Энэхүү төслийн хүрээнд цагаан тугалга олборлох явцад төсөл хэрэгжүүлэгч дараах эрх эдэлж үүрэг хүлээнэ.

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ
ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

- Хог хаягдлын талаар мэргэжлийн байгууллагаас арга зүйн туслалцаа, зөвлөгөө авах;
- Хог хаягдлыг дахин боловсруулах арга технологийг нэвтрүүлэх;
- Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний төрлөөс хамаарч хог хаягдлыг төрөлжүүлж, хог хаягдал хадгалах түр цэгт ангилан хаях, хог хаягдлын талаарх мэдээллийг төрийн болон нутгийн захиргааны байгууллагад үнэн зөв мэдээлэх;
- Хог хаягдлын талаарх дүрэм, журам, стандартын шаардлагыг хангаж ажиллах;
- Хог хаягдлыг ангилан хаях талаар зохих мэдлэгийг ажилтандаа эзэмшүүлж, аюулгүй ажиллагааны шаардлагыг хангаж ажиллах;
- Хог хаягдал цуглуулах, тээвэрлэх эрх авсан иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагатай гэрээ байгуулан биелэлтийг хангаж ажиллах;
- Аюултай хог хаягдлыг бусад төрлийн хог хаягдалтай хамт тээвэрлэхгүй байх;
- Хог хаягдлыг зориулалтын саванд хийж, зориулалтын хогийн цэгт хаях;
- Ил задгай хог хаягдал шатаахгүй байх;
- Аюултай хог хаягдлыг аюултай хог хаягдлын төвлөрсөн байгууламж, эсхүл тогтоосон тусгай цэгт устгах болон хуульд заасан бусад эрх, үүрэг

Зураг 7. Хог хаягдлын цэгийн шийдэл

Төслийн талбайд байгуулах Хог хаягдлын цэгийг Зураг 7-д заасны дагуу битүүмжлэлтэй, цоожтой лист төмрөөр хийгдсэн байхаар хийх боломжтой ба хог хаягдлыг энгийн, дахивар, аюултай хог хаягдал зэрэг 3 ангилан ялгах нь зүйтэй.

Хүснэгт 19. Ангилан ялгах хог хаягдлууд

Энгийн хог хаягдал	Дахивар хог хаягдал	Аюултай хог хаягдал
✓ Хоолны үлдэгдэл; ✓ Хүнсний ногоо, жимсний хальс, үлдэгдэл; ✓ Яс; ✓ Хэрэглэсэн хүнсний тос ✓ Аюултай болон дахин боловсруулах хог хаягдлаас бусад хог хаягдал	✓ Цаас /хэт бохирдоогүй сонин, сэтгүүл, дэвтэр, бичгийн цаас, төрөл бүрийн боодлын цаас, картон цаас, сүү, жүүсний тетрапак савлагаа/ ✓ Хуванцар /төрөл бүрийн ус, ундааны хуванцар сав, 0,025 мм-ээс дээш зузаантай гялгар уут, баглаа боодол кетчуп, ургамлын тос, бие угаагч шингэн, шампунь, угаалгын шингэний хуванцар сав, гм/	Аюултай хог хаягдал гэж амьтан, ургамлыг өвчлүүлэх, гэмтээх, тэдгээрийн үр удамд хор хөнөөл учруулах болон байгаль орчны хэвийн төлөв байдалд сөрөг нөлөөтэй хортой, идэмхий, исэлдүүлэгч, шатамхай, дэлбэрэх хог хаягдлыг хэлнэ. Иймд төслийн талбайн машин засварын цехийн үйл ажиллагаанаас гарч буй нефть болон газрын тосны

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ
ХЭРЭГЖИЖ БУЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

	✓ Хөнгөн цагаан, төмөр, метал, зэс, гууль, тэдгээрээр хийсэн зүйл; ✓ Шил /хүнсний болон бүх төрлийн шилэн сав, шилэн эдлэл/; ✓ Лааз; ✓ Мод, модон эдлэлийн хаягдал; ✓ Хувцас, даавуун эдлэл; ✓ Савхи, резин; ✓ Өвс, мод.	бүтээгдэхүүн агуулж буй сав, савны цэвэрлэгээнд ашигласан цэвэрлэгээний материал, тос тосон бүтээгдэхүүн агуулж буй савны хаягдлыг энэ цэгт төвлөрүүлж Хог хаягдал тээвэрлэх машинд ачуулж тусгай цэгт хүргүүлнэ.
--	--	--

Хог хаягдлыг цуглуулахад тавигдах ерөнхий шаардлага

2.3.1. Энгийн хог хаягдлыг цуглуулах гэж Хог хаягдлын тухай хуулийн 4.1.8-д заасныг ойлгох ба хуулийн 14 дүгээр зүйлд зааснаас гадна энэхүү тавигдах ерөнхий шаардлагын 2.3.2-2.3.5-д заасан ерөнхий шаардлага хамаарна.

2.3.2. Хог хаягдлын тухай хуулийн 14.2-т заасан гэрээнд хог хаягдал цуглуулах төрөл, хэлбэр, хогийн цэгийн байршил, ажиллах цагийн хуваарь, орчны тохижилт, ариун цэврийн шаардлагын талаар тодорхой тусгасан байна.

2.3.3. Хог хаягдлыг цуглуулах зориулалт бүхий сав, төхөөрөмж гэж энгийн хог хаягдлыг тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах зорилгоор хог хаягдлыг цуглуулж байгаа хог хаягдал үүсгэгчийн ойролцоо байршуулсан савыг хэлэх ба дараах ерөнхий шаардлага хангасан байна.

- a. Хог хаягдал цуглуулах сав, төхөөрөмжийг сум, хорооны Засаг даргын зөвшөөрсөн хэлбэр, хэмжээ, зориулалт болон заасан газарт байгуулна.
- b. Орон сууцны хороолол, нийтийн эзэмшлийн талбай, явган хүн, авто машины хөдөлгөөнд саад учруулахааргүй газар байна.
- c. Хог хаягдал хийсэх, агаар болон хөрсөнд тархах, шингэх, уусах, үнэр тархахгүй нөхцөлийг бүрдүүлсэн байна.
- d. Хог хаягдлын төрөл, ангиллын мэдээллийг ил харагдахуйц байршуулсан байна.
- e. Байгаль орчинд сөргөөр үл нөлөөлөх нөхцөлөөр буюу чанарын шаардлага хангасан байна.
- f. Тээвэрлэх зориулалт бүхий уяа, дэгээтэй, хог хаягдал ачих тээврийн хэрэгсэлд зориулагдсан байна.
- g. Хог хаягдал цуглуулах зориулалт бүхий сав, төхөөрөмжийн хог хаягдал хадгалах, цуглуулах багтаамж 3 хоногоос ихгүй байна.

2.3.4. Хог хаягдал цуглуулах иргэн, аж ахуй нэгж, байгууллагын ажилтан нь дараах ерөнхий шаардлагыг хангасан байна.

- a. Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагааны зохих мэдлэгтэй байх;
- b. Хөдөлмөр хамгааллын нэг бүрийн хэрэгсэл хэрэглэх;
- c. Хог хаягдал цуглуулах үйл ажиллагааны бүрэн мэдлэгтэй, хог хаягдал үүсгэгчийн онцлогийг тодорхойлох чадвартай байх.

2.3.5. Хог хаягдлын цуглуулахдаа ангилан ялгасан хог хаягдал тус бүрээр цуглуулна.

Хүснэгт 20. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Хог хаягдлын ангилал	Сөрөг нөлөөллийг арилгах, бууруулах арга хэмжээ	Сөрөг нөлөөллийн хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Нэгжийн өртөг, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Ахуйн	Ангилан ялгалттай хогийн савыг хотхоны талбайд байрлуулах	Төслийн талбай	ш	1 000.0	4	4 000.0	2025 онд	Хог хаягдлын тухай хууль; MNS 5344 : 2011 Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага; Засгийн газрын 2018 оны 116 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт. Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах болон бүртгэх, тайлагнах журам, Төв аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлын 2019 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдрийн 9/8 дугаар тогтоолоор баталсан “Энгийн
2.		Хог хаягдлыг дахин боловсруулах, ашиглах үндэсний компаниудтай хамтран ажиллаж, хог хаягдлын хэмжээг бууруулах	Төслийн хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах					
3.		Хог хаягдал түр хадгалах цэг орчимд тогтмол ариутгал, цэвэрлэгээ хийх	Хог хаягдал хадгалах түр цэг	Удаа	500.0	4	2 000.0	2025 онд	
4.		Хог хаягдлыг ангилан ялгаж, гэрээт ААН-ээр төслийн талбайгаас тогтмол зөөвөрлүүлэх	Төслийн талбай	тн	Нэг удаа тээвэрлэхэд 400.0	6	2 400.0	2025 онд	
5.		Ажилчдад болон тээврийн жолооч нарт хог хаягдлаа бууруулах, ангилан ялгах талаар дадал зуршил эзэмшүүлэх сургалт орох, мэдээллийн самбарт мэдээлэл байршуулах	Төслийн ажилчдад	ш	2 000.0	1	2 000.0	2025 онд	
6.		Төслийн талбай орчмын эргэн тойронд 50 м зайд цэвэрлэгээ хийх	Төслийн талбай орчмын 50 м	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах					

**“ӨГӨӨЖ ИХ ОРД” ХХК ИЙН ТӨВ АЙМГИЙН ЭРДЭНЭ СУМЫН НУТАГ ДЭВСГЭРТ ХЭРЭГЖИЖ БҮЙ “ЦАГААН ТУГАЛГАНЫ ОРД” АШИГЛАХ
ТӨСЛИЙН 2025 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

7.	Аюултай	Засвар, хяналтын ажлын үеэр хэрэглэсэн тос тосолгооны сав, цэвэрлэгээний бодис, эд анги дугуй зэргийг хог хаягдлыг ангилан ялгах журмын дагуу түр хадгалан, тусгай зөвшөөрөл бүхий байгууллагад өгөх	Төслийн талбай	Удаа	Гэрээнд заасан дүнгээр	2	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	2025 онд	хог хаягдлыг цэвэрлэх, ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам”
8.		Аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгах зориулалтын сав байршуулах /Агуулах, засварын хэсэг /	Тухайн байршилд	ш	1 000.0	2	2 000.0	2025 онд	
9.		Аюултай хог хаягдлын батлагдсан маягт журмын дагуу хог хаягдлын тоо бүртгэл тухай бүрд хөтөлж, тогтоосон хугацаанд тайлагнах	Төслийн хүрээнд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах				2025 онд	
10.	Шингэн	Эко жорлонг Монгол улсад дагаж мөрддөг MNS 5924-2015 Стандартын дагуу хийж гүйцэтгэх	Төслийн талбай	ш	3 000.0	2	6 000.0	2025 онд	MNS 5924: 2015 Нүхэн жорлон, угаадасны нүх. Техникийн шаардлага
2025 ОНЫ ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ НИЙТ ЗАРДАЛ									18 400.0

4.1.7. Осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө

“Өгөөж Их Орд” ХХК-ийн ордыг ил аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагааны явцад гэнэтийн осол эрсдэл гарахаас сэргийлж ажиллах шаардлагатай.

Хүснэгт 21. Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал

№	Болзошгүй аюул, осол сөрөг нөлөө	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хүрээ	Нэгжийн н өртөг, мян.төг	Тоо хэмжээ	Нийт зардал, мян.төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.		Эрх бүхий байгууллагаар Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээг хийлгэх.	Төслийн үйл ажиллагааны үед				2025 онд	Засгийн газрын 2018 оны 67 дугаар тогтоолын хавсралт Гамшгийн эрсдэлийн үнэлгээ хийх журам Гамшгаас хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/
2.	Байгалийн гамшигт үзэгдлүүд	Гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөөг дараах тохиолдолд тодотгох. Үүнд: – Төлөвлөгөөний бүтэц агуулгад өөрчлөлт орсон тохиолдолд – Гамшгийн хор уршгийг арилгах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх явцад илэрсэн дутагдал, сул талыг арилгах зорилгоор – Аюулт үзэгдэл, осол болон бусад шаардлагатай үед	Төслийн үйл ажиллагааны үед				Шаардлага гарсан үед	Монгол улсын шадар сайдын 2018 оны 120 дугаар тушаалын 3 дугаар хавсралт Байгууллага аж ахуйн нэгжийн гамшгаас хамгаалах төлөвлөгөө боловсруулах заавар

3.		ОБЕГ-ын мэдээ болон цаг агаарын станцын мэдээг тогтмол хянаж үйл ажиллагаанд харгалзан үзэж, болзошгүй аюулаас урьдчилан сэргийлэх сэрэмжлүүлэг мэдээ, дохиог хүмүүст дамжуулан анхааруулга өгч байх	Ажилчид болон орон нутгийн иргэд	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			2025 он сар бүр	Гамшгаас хамгаалах тухай хууль /Шинэчилсэн найруулга/
4.	Газар хөдлөл	Орон нутгаас зохион байгуулах газар хөдлөлийн аюулын үед авах хариу арга хэмжээний төлөвлөгөөний талаарх мэдлэг өгөх сургалт хөтөлбөр болон турших дасгал сургуулилалтад ажилчдыг хамруулах,	Ажилчид	-	-	-	2025 онд	MNS 4968:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуй. Ерөнхий шаардлага. MNS 4969:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Эрүүл ахуйн сургалтын зохион байгуулалт үндсэн дүрэм MNS 5390:2004 Цахилгааны галын аюулгүй байдал. Ерөнхий шаардлага. MNS ISO 13688:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа эрүүл ахуй. Хамгаалалтын хувцас. Ерөнхий шаардлага. MNS 4970:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа. Өргөх, зөөх ачааны массын дээд хэмжээ. MNS 4992:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй.
5.	Аянга цахилгаан	Хамгаалах газардуулгын байгууламж буюу тэглэлтийн стандартаар тогтоосон шаардлагыг ашиглалтын үед тогтмол шалгаж нийцүүлж байх	Эрчим хүчний байгууламж, Шатахуун түгээх станц	-	-	-	2025 онд	
6.		Цаг агаарын улирлын, сарын, 7 хоногийн, өдөр тутмын урьдчилсан мэдээнүүдийг төслийн үйл ажиллагаанд тогтмол ашиглах	Төслийн талбай	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			2025 онд	

7.	Үер	Төслийн эзэмшил талбайг хаврын шар ус, хур бороо элбэгтэй үед үерт автахгаас сэргийлж ус зайлуулах суваг хоолой, даланг технологийн дагуу мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх	Төслийн талбай	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			2025 онд
8.	Гал түймэр	Галын аюулын талаар анхааруулга самбарыг эзэмшлийн объект бүрд онцлогийг нь тусган тавих. Гал унтраах багаж хэрэгслийн иж бүрдлийг бэлэн байлгах.	Төслийн талбай	-	-	-	2025 онд
9.	Халдварт өвчин	Хоолны газрын эрүүл ахуйг сахиулах, ажилчдыг хувийн эрүүл ахуйн дадал зуршлыг хэвшүүлэх сургалт зохион байгуулах	Төслийн ажилчид	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			2025 онд
10.	Үйл ажиллагааны осол гэмтэл	Ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах	Төслийн ажилчид	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах			2025 онд
11.		Бүх ажилчдад хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа өгөх,	Төслийн ажилчид	-	-	-	2025 онд
12.		Анхны тусламжийн эмийн сан байршуулах	Ажилчдын байр	-	-	-	2025 онд

13.	Автомашины осол	Замын хөдөлгөөний аюулгүйн дүрмийг мөрдөөгүй тохиолдолд жолоочид авах арга хэмжээний тухай бодлого боловсруулж, хэрэгжилтийг хангаж ажиллах	Тээврийн хүнд машин механизм болон тээврийн хэрэгслүүд	-	-	-	2025 онд	
2025 оны осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний нийт зардал					-			

4.1.8. Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө

Цагаан тугалганы орд ашиглах төслийн явцад байгаль хамгаалах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгахтай холбоотой арга хэмжээг тухай бүрд авч хэрэгжүүлэх шаардлагатай. Төслийн үйл ажиллагаа эхлэхээс өмнө холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар Газрын чанарын улсын хянан баталгааг хийлгэх шаардлагатай.

Төслийн хэрэгжилтийн үед авч хэрэгжүүлэх удирдлага зохион байгуулалтын асуудал ихээхэн чухал үүрэгтэй юм. Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийг дараах чиглэлд хандуулан төлөвлөгөөндөө тусгах нь зүйтэй.

- Байгаль орчны асуудал хариуцаж ажиллах ажилтан албан хаагч, түүний үүрэг хариуцлага
- Байгаль орчны чиглэлээр орон нутгийн иргэд, олон нийттэй хамтран ажиллах ажлын чиглэл
- Ажилтан албан хаагчдын дунд зохион байгуулах сургалт, танилцуулгын ажил, мэдээллийн самбар
- Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны чиглэлээр хийгдэх ажил
- Байгаль орчин хамгааллын чиглэлээр хийгдэх хяналт, шалгалтын хуваарь, бүртгэл хөтлөх, түүнийг хариуцах үүрэг хариуцлагын систем
- Байгаль орчин хамгааллын чиглэлээр бусад байгууллагатай хамтран ажиллах ажлын төлөвлөгөө, хуваарь
- Байгаль орчин хамгааллын чиглэлээр хийгдэх ажлын төсөв санхүүгийн зохицуулалт

Эдгээр ажлуудыг хариуцан гүйцэтгэх байгаль орчны мэргэжилтэн ажиллуулах **Удирдлага зохион байгуулалтын чиглэлээр:** Төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүр байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөг боловсруулж батлуулан, хэрэгжилтийг ханган ажиллах, жилийн эцэст БОМТ-ний хэрэгжилтийг Төв аймгийн БОАЖГ-аар дүгнүүлэх, оролцогч, сонирхогч талуудад тайлагнах, хэлэлцүүлэх ажлыг зохион байгуулах, Онцгой байдлын газар /ОБГ/, Мэргэжлийн хяналтын газар /МХГ/ зэрэг байгууллагуудаар төслийн үйл ажиллагаанд хяналт тавиулж, хамтран ажилчдынхаа дунд галын аюулгүй ажиллагаа, хөдөлмөр хамгааллын сургалтуудыг зохион байгуулах, осол эрсдэлээс хамгаалах ажлыг зохион байгуулах шаардлагатай.

Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагаа, ажиллагсдын эрүүл мэндийг хамгаалах ажлууд: Төслийн ажилчид, албан хаагчдыг үр бүтээлтэй, осол авааргүй ажиллуулах тулд Хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны арга хэмжээг цаг тухай төлөвлөн, ажиллагсдад улирал бүр зааварчилгаа өгүүлэх, үе шаттайгаар хянан шалгах арга хэмжээнүүдийг өөртөө багтаасан Компанийн Хөдөлмөр Хамгаалал, Аюулгүй Ажиллагааны (ХХАА) системийг бий болгож түүн дээр үндэслэн, олон улсын болон Монгол улсын холбогдох хууль тогтоомжуудын шаардлагуудад нийцсэн журам стандартуудыг харьяалагдах байгууллагуудтай хамтран боловсруулж, батлуулан (Монгол улсын засгийн газраас 2005 онд баталсан ХХАА, эрүүл ахуйн орчныг сайжруулах үндэсний хөтөлбөрийн 2.1.4, 2.1.6 заалтад тулгуурлан) мөрдөж ажиллах нь төсөл хэрэгжүүлэгчийн үүрэг юм.

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь жил бүр ажилчдад ажлын байрны онцлог тус бүрд нийцсэн ажлын хувцас хэрэгслийг олгох, хортой нөхцөлд ажилладаг ажилтанд хор саармагжуулах бүтээгдэхүүнийг ажлын байранд тогтмол олгох, жил бүр эрүүл мэндийн төвтэй хамтран нийт ажиллагсдаа эрүүл мэндийн үзлэг шинжилгээнд хамруулан,

нарийн мэргэжлийн эмч нараар ажил, мэргэжлийн онцлогоос шалтгаалсан өвчлөлөөс урьдчилан сэргийлэх сургалт, зөвлөгөө өгүүлэх, шаардлагатай тохиолдолд ажилтнуудыг амбулаториор эмчилгээнд хамруулах, машин тоног төхөөрөмж дээр ажиллах аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг байрлуулж, ажилд гарахын өмнө ажиллагсдад аюулгүй ажиллагааны зааварчилгааг өгөх, ажлын байранд яаралтай үед хэрэглэх түргэн тусламжийн багаж хэрэгсэл, эм тариа бэлтгэх ажлуудыг төлөвлөлөө.

Хүснэгт 22. Удирдлага, зохион байгуулалтын талаар авах арга хэмжээний зардал

№	Төлөвлөсөн арга хэмжээ	Нэгжийн өртөг	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэх хуваарь
1	Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам боловсруулж мөрдөх	Уурхайн дотоод төлөвлөлтөөр		2025 онд
2	Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаар 1 жилд 2 удаа сургалт, сурталчилгааны ажлыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран зохион байгуулах	1 500.0	3 000.0	2025 онд
3	Уурхайн ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангах	Осол эрсдэлийн МТ-нд тусгагдсан		2025 онд
4	Ажиллагсдыг эрүүл мэндийн үзлэгт тогтмол оруулах. Ажилчдыг ажлын онцлогоос хамааруулан хувь хүний хамгаалалтын хэрэгслээр тогтмол хангах, Хордлого тайлах хүнс, эмээр хангаж байх	3 000.0		2025 онд
5	Галын аюулаас хамгаалах хэрэгсэл, эрүүл ахуйн хэрэгслээр хангах	2 000.0		2025 онд
6	Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлуудын жил бүрийн тайланг БОАЖЯ болон Өмнөговь аймгийн ЗДТГ-т хүргүүлэх	Уурхайн дотоод төлөвлөлтөөр		2025 онд
7	Байгаль хамгаалахад орон нутгийн иргэдийн оролцоог идэвхжүүлэх, сургалт аян, уулзалт зөвлөгөөг жил бүр зохион байгуулах, тэдний санал зөвлөмжийг БОМТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах	1 200.0	1 200.0	2025 онд
9	Тусгай зөвшөөрөлтэй талбайд газрын төлөв байдлын чанарын улсын хянан баталгааг тогтоосон хугацаанд эрх бүхий байгууллагаар хийлгэж байх	Уурхайн дотоод төлөвлөлтөөр		2025 онд
2025 оны удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний нийт зардал			9 200.0	

4.2. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ХЯНАЛТ-ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 31-р зүйл, Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд зааснаар Цагаан тугалганы орд ашиглах төслийг хэрэгжүүлэхдээ тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх зорилгоор байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжилтийг хангаж ажиллах үүрэг төсөл хэрэгжүүлэгч “Өгөөж Их Орд” ХХК-д өгөгдсөн.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь байгаль хамгаалах төлөвлөгөө, орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрөөс бүрдэх бөгөөд орчны хяналт-шинжилгээний хөтөлбөрт төслийн үйл ажиллагааны улмаас байгаль орчны төлөв байдалд үзүүлж байгаа өөрчлөлтийг хянах, шинжилгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, түүнийг хэрэгжүүлэх арга хэлбэр, шаардагдах хөрөнгө, зардал, хугацааг тодорхойлон тусгахаар хуульчлагдсан байна. Хуулийн дээрх заалтыг удирдлага болгон төсөл хэрэгжүүлэх явцад “Өгөөж Их Орд” ХХК-аас байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ болон байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгасан сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, тухайн орчинд төслийн үйл ажиллагаанаас шалтгаалан гарсан өөрчлөлтүүдийг тодорхойлох, хянах зорилгоор зайлшгүй хянаж байх үзүүлэлтүүд, түүний тодорхойлолт, хуваарь, баримтлах стандарт, аргачлал, зардлыг тодорхойлон Байгаль орчин ногоон хөгжлийн яамны сайдын 2014 оны 04-дүгээр сарын 10-ны өдрийн А-117 дугаар тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”, “Байгаль орчны стратегийн болон хуримтлах нөлөөллийн үнэлгээ хийх аргачлал”-ийн 4-р хэсэг болох Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах аргачлалд заасны дагуу байгалийн бүрдэл тус бүрээр энэхүү орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг (ОХШХ) боловсруулав.

Хүснэгт 23. Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн нийт зардал

№	Хяналт шинжилгээ хийх үзүүлэлтүүд	Хяналт шинжилгээ хийх байршил	Хугацаа ба давтамж	Шаардагдах зардал (мян.төг)	Баримтлах арга, аргачлал, стандарт, шаардлагууд
Агаарын чанар					
1.	Агаарт хаягдах түгээмэл бохирдуулагчид(NO ₂ , SO ₂ , CO)-ын агууламжид хяналт тавих, мэргэжлийн байгууллагаар шинжилгээ хийлгэх	Уурхайн орчим дахь агаар бохирдуулагчийн тархалтыг гаргахад төлөөлөх чадвартай нийт 4 цэгт (уурхайн олборлолтын талбай, овоолго, дотоод тээврийн зам, уурхайн тосгон)	Жилд 4 удаа	(4 цэг *250.0)*4 мян.төг/жил=4 000.0	❖ MNS 4585: 2016 Агаарын чанар техникийн ерөнхий шаардлага ❖ MNS 3384:1982 Сорьц авахад тавих ерөнхий шаардлага ❖ MNS 5002:2000 Хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуй. Шуугианы норм, аюулгүй ажиллагааны ерөнхий шаардлага ❖ MNS ISO 226:2003 Дуу чимээ- хэвийн норм, түвшний хэмжээ
2.	Агаарын тоос, тоосонцрын (TSP, PM ₁₀ , PM _{2.5}) шинжилгээг мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх				
3.	Дуу шуугиан, чичиргээ				
Усны хяналт шинжилгээ					
4.	Усны ерөнхий химийн шинжилгээ, физик хими, нянгийн бүрэн шинжилгээ,	Уурхай ашиглалтын худаг-1, уурхайн шүүрлийн ус-1	Жилд 4 удаа	1 600.0	❖ MNS 0900: 2018, Ундны усны, эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ ❖ MNS 6148:2010 Газрын доорх ус бохирдуулагч бодис, элементийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ стандарт MNS 4943:2008 Хүрээлэн буй орчинд нийлүүлэх цэвэршүүлсэн бохир ус. Ерөнхий шаардлага ❖ MNS ISO 10523-2:2003 pH тодорхойлох ❖ MNS ISO 4889-99 Цахилгаан дамжуулах чанар тодорхойлох ❖ MNS ISO 6059:2005 Хатуулаг тодорхойлох ❖ MNS ISO 2572-99 Кальци тодорхойлох ❖ MNS ISO 9297:2005 Хлорид, тодорхойлох ❖ MNS 4425:97 Гидрокарбонат тодорхойлох тавих хяналт
5.	Усны хүнд металлын шинжилгээ	Уурхай ашиглалтын худаг-1, Уурхайн шүүрлийн ус	Жилд 4 удаа	800.0	
6.	Септик танк ашиглан цэвэршүүлсэн усны биологийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч болон химийн хэрэгцээт хүчилтөрөгч	Цэвэршүүлсэн ус	Жилд 2 удаа	400.0	
Хөрсний бохирдол					
7.	Хөрсний үржил шимийн үзүүлэлт (pH, ялзмаг, карбонат, Ca ²⁺ Mg ²⁺ , K ₂ O, P ₂ O ₅) механик бүрэлдэхүүн, хүнд металлууд Cr, Pb, Cd, Ni Zn	Шимт хөрсний овоолго -1, хөрсний овоолго-1, ажилчдын тосгон-1, засварын газрын гадна-1 нийт 4 цэгт хөрсний хяналт мониторингийг	Жилд 4 удаа	(4цэг*100)*4 Нийт: 1 600.0	❖ MNS 5850:2019 Хөрс бохирдуулагч бодис, элементүүдийн зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ ❖ MNS 3310:91, Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүдийг тодорхойлох ❖ MNS 3298:1990 хөрсний шинжилгээний дээж авах ерөнхий шаардлага ❖ MNS 3307:91, хөрсний химийн элементүүдийн нийт хэмжээг тодорхойлох арга ❖ MNS ISO 10390, Хөрсний чанар. pH тодорхойлох ❖ MNS 4006:1988, Хөдөлгөөнт фосфор, калийг

4.3. БОМТ-Г ХЭРЭГЖИЛТИЙН НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

Төсөл хэрэгжүүлэгч “Өгөөж Их Орд” ХХК жил бүр БОМТ-ний хэрэгжилтийн талаар байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад тайланг хүргүүлэх ба төсөл хэрэгжих аймгийн байгаль орчны газарт тухайн жилийн БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг жил бүрийн 11 сарын 01 дотор хүргүүлнэ. Хүснэгт 24.

Хүснэгт 24. БОМТ-г оролцогч талуудад тайлагнах хуваарь

№	БОМТ, БОМТ-ний хэрэгжилтийг тайлагнахад оролцогч талууд	Тайлагнах хэлбэр	Мэдээллийн агуулга	Зохион байгуулах хугацааны тов	Тайлагнах зардал, төг	Хариуцан зохион байгуулах албан тушаалтан/ажилтан	Зохион байгуулах газар
	1	2	3	4	5	6	7
1.	Байгаль Уур Амьсгалын Өөрчлөлтийн яам яам	БОМТ-ний хэрэгжилтийн тайланг төлөвлөгөөнд тусгасан арга хэмжээний дагуу гаргаж, дараа оны БОМТ-ний төсөлтэй хамтатган ерөнхий үнэлгээ хийсэн байгууллагад хүргүүлнэ	Тухайн жил төлөвлөсөн ажлаа хэрхэн гүйцэтгэсэн түүний үр дүнг өгүүлбэрээр илэрхийлсэн текст байна. Тухайн текст нь ажлын гүйцэтгэл, үр дүнтэй холбоотой фото зургаар баталгаажсан байна	Жил бүрийн 12 дугаар сарын 30-аас өмнө	Үйл ажиллагааны зардалд тусгах	Удирдлага болон Байгаль орчны мэргэжилтэн Байгаль орчны мэргэжилтэн болон ХАБЭА	Улаанбаатар хот
2.	Төв аймгийн байгаль орчны аялал жуулчлалын газар	Тайлангийн эх хувь болон цахим хэлбэрээр албан бичгийн хамт		Жил бүрийн 11 дүгээр сарын 01-ээс өмнө			Төв аймаг

**ТӨВ АЙМГИЙН
ЭРДЭНЭ СУМЫН
ЗАСАГ ДАРГА**

41040, Төв аймаг, Эрдэнэ сум
Утас: 70276727 Цахим шуудан: tuv_erdene@yahoo.com

2025.06.06 № 01/168
танай _____-ны № _____-т

ӨГӨӨЖ ИХ ОРД ХХК-Д

Тус сумын Тамган 5 дугаар багийн нутагт “Тугалагт” нэртэй MV-020755 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбайн Байгаль орчныг хамгаалах 2025 оны менежментийн төлөвлөгөөнд “Тэрбум мод” хөтөлбөрийн хүрээнд Тамган баг (Өвөржанчивлан суурин)-ийн төвд 1000 ширхэг бургас 2-2.5 метрийн өндөртэй, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээг 2.4 га-д Элстэйн эх ($47^{\circ}43'22.35''$, $107^{\circ}38'38.99''$)-д 2025 оны 06 дугаар сарын 25-ны дотор хийж гүйцэтгэнэ үү.

ДАРГА

А.МОНГОНБАЯР

